

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 0651-74000 ΦΑΞ: 0651-79286

ΕΤΟΣ ΚΑ΄
ΑΡ. ΦΥΛ. 241
ΜΑΪΟΣ
1998

Η ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

[Η Πιπιρούνα του Μαγιού]

«Πιπιρούνα πιρπατεί
το θεό παρακαλεί.»

.....»

Μέσα στο πανηγύρι του Μάη ακούγονταν και το τραγούδι-επικήληση της «πιπιρούνας». Σε στιγμές ανομβρίας. Σε στιγμές που η γεωργική παραγωγή κινδύνευε από την ξηρασία. Κι ο Μάης είναι ένας κρίσιμος μήνας για την καλή πορεία της βλάστησης.

Τότε, λοιπόν, (προπολεμικά) που στην Αρίστη υπήρχε πλήθος νέων ανθρώπων, παιδιά που εκμεταλλεύονταν ευκαιρίες, στο γύρισμα του χρόνου, για να προβάλουν την παρουσία τους με παραδοσιακές εκδηλώσεις, τραγούδι, νεανική ζωντάνια. Τότε που ο ρυθμός της ζωής ήταν πιο αργός, πιο ανθρώπινος, πιο παραδοσιακό. Τότε, την Πρωτομαγιά ή και άλλες μέρες του Μάη, ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες (παρατεταμένη ανομβρία) υπήρχε στην Αρίστη το έθιμο της «Πιπιρούνας».

Ο Μάης, η καρδιά της Άνοιξης, με τα κιθιάδες χρώματα, τα αιθέρια αρώματά του, το ξεφάντωμα των πουλιών, την ανάσταση της Φύσης. Ο Μάης, ο μήνας της χαράς και του τραγουδιού ο μήνας του έρωτα και της καρδιάς, του τριαντάφυλλου και της παπαρούνας. Στο πανηγύρι της Άνοιξης, αυτή η τελευταία (η παπαρούνα) προβάλλει θριαμβευτικά με τα άλικά της άνθη σ' όλες τις χέρσες, τώρα, χωραφίες, τους κήπους, τους δρόμους, παντού. Θάβγε κανείς πως, τώρα που δεν υπάρχει καλλιέργεια γης, η παπαρούνα εκδικείται την παλιά περιφρόνηση των γεωργών που την παραπετούσαν σα ζιζάνιο στους όχτους των χωριαφιών ξεριζώνοντάς της πρόωρα κι' άπονα, την εφήμερη ζωή της. Σήμερα, διαλαλεί τη φανταχτερή παρουσία της, πάνω στο ψηλό της μίσχο, που της δίνει δυνατότητα να στέκει πάνω απ' τ' άλλα αγριοπούλουδα και τάλλα... ζιζάνια και να θικνίζεται, σα μια επιδέξια μπαλαρίνα, σε κάθε φύσημα αγέρα.

Την πρώτη του Μάη, τη μέρα γιορτής της Φύσης, οι άνθρωποι του πλανήτη μας την καθιέρωσαν σα δικό τους πανηγύρι, για να έρθουν κοντά στη Φύση, στην εξοχή, να τραγουδήσουν, να χορέψουν, να μαζέψουν αγριοπούλουδα, να πλέξουν μ' αυτά στεφάνια για να στολίσουν τις πόρτες των σπιτιών τους. Να φέρουν το μήνυμα της αναγέννησης, της χαράς και της ομορφιάς, να ρθούν σ' επαφή με το πράσινο περιβάλλον, να φρεσκάρουν τα πνευμόνια τους.

Τότε, λοιπόν, προπολεμικά, όταν ο κίνδυνος της ανομβρίας απειλούσε την παραγωγή στην Αρίστη, περνούσε απ' όλα τα σπείρια η παρέα των παιδιών με την «Πιπιρούνα» τους. (Κάθε συνοικία είχε και τη δική της παρέα). Αυτή (η πιπιρούνα) ήταν ένα απ' τα παιδιά, που είχε «στολιστεί» ολόσωμα με κλαδιά Βουζιάς, στερωμένα πάνω του με χοντρά σχοινιά ή τριχιές, ώστε ν' αποφύγει το μούσκεμα.

Μάλιστα, γιατί το χαρακτηριστικό της παράδοσης αυτής ήταν το κατάβρεγμα της «Πιπιρούνας» από τη νοικοκυρά του κάθε σπιτιού. Φυσικά, το κατάβρεγμα αποζημιωνόταν με την προσφορά φαγώσιμων ειδών: αυγά, βούτυρο, ξηρούς καρπούς ή γλυκά, ακόμα και χρήματα (που, τότε, δεν πολυκλοφορούσαν, σα σήμερα).

Σαν τέλειωνε η περιοδεία της «πιπιρούνας», άρχιζε το «τρελλό τσιμπούσι» της παρέας από ομελήτες και άλλα παρασκευάσματα, ανάλογα με τα φαγώσιμα είδη που συγκεντρώναν. Θυμάμαι ένα τέτοιο «τσιμπούσι» στο γραφικό Γράβο, τη βρύση με το κρύο της νερό, νότια του χωριού. Σωστό.... ξεκοίλιασμα.

Το έθιμο, αναμφίβολα, ήταν συνυφασμένο με την αγροτική ζωή και ιδιαίτερα την αγωνία και τη λαχτάρα για τη γεωργική παραγωγή, που κινδύνευε από παρατεταμένη ξηρασία. Το λέει, άλλωστε, και το περιεχόμενο του τραγουδιού-επικήλησης προς το θεό, που συνόδευε την «πιπιρούνα» και επαναλαμβάνονταν σε κάθε σπίτι. Κι αφού για βροχή μιλούσε το τραγούδι, με βροχή-κατάβρεγμα της «πιπιρούνας» ανταποκρίνονταν οι νοικοκυρές.

«Πιπιρούνα πιρπατεί
- το θεό παρακαλεί·
Κύργε μ' βρέξει μια βροχή
-μια βροχή καλή, καλή
για τα στάρια, για τα κάρια
-για της μπάμπως τη φακή,
για του γέρου τα λαθίρια
-για τ' θεού τα παρασπάρια.
Ο θεός με το κανάτι
-κι' η κυρά με το τσουκάλη».

Εφήμερο αγριοπούλουδο η παπαρούνα, είναι πληθωρική στη βλάστησή της που καλύπτει, πολλές φορές, ολόκληρες χωραφίες. Απτοδίαιτη, όπως είναι, δεν θέλει πολλή υγρασία και «μετράει» μέρες στη ζωή της. Το άνθος της μαραίνεται γρήγορα, γι' αυτό λέγεται για την παπαρούνα:

«Το πρωί με τη δροσούλα κόκκινο καπέλλο βάζει,
Όλη μέρα καμαρώνει και τ' απόβραδο το βγάζει».

Όπως σ' όλα τα χορταρικά υπάρχουν οι καλές και οι κακές «υπηρεσίες» τους έτσι και στην παπαρούνα. Στο αρχικό στάδιο της βλάστησής της, χρησιμοποιείται σα χορταρικό σε πίτες και σαλάτες και σα μαλακτικό αφέψημα. Υπάρχουν πάμπολλα είδη. Απ' αυτά η λεγόμενη υπνοφόρος χρησιμοποιείται σα ναρκωτικό (αφίον). Από το χυμό της παράγονται προϊόντα που χρησιμοποιούνται στην Ιατρική (κωδεΐνη, μορφίνη κλπ). Οι αρχαίοι τη χρησιμοποιούσαν σα μπαχαρικό.

Θα κλείσω με το κείμενό μου τούτο, σημειώνοντας το μεγάλο πρόβλημα που μαστίζει σήμερα την παγκόσμια κοινωνία και ευθύνεται και η παπαρούνα, το πρόβλημα των ναρκωτικών.... Αυτό, όμως, είναι μια άλλη... ιστορία.

Στη Ζαγορίσια μάνα

*Μάνα! τα χέρια σου φιλώ
που δεν μ' αφήσανε καιρό να τα φροντίσω.*

Γ. Τσούτης

Μιά μάνα όλη μας η ζωή, κι όλη της μάνας η ζωή ακούραστα χέρια, κι άγρυπνα μάτια, κι αστήρευτα λόγια, κι ακλόνητη πίστη, κι καλωσύνης χαμόγελο και ζεστή αγκαλιά.

Φέτος στη γιορτή της θάβела ν' αφιερώσω λίγες σκέψεις, φτωχά αγριολούλουδα, στη Ζαγορίσια μάνα.

— Να ναι χρέος, να ναι πόνοσ αμέρωτος, πόθοσ μυστικός κι αμίλητος, βαθιά κρυμένος στα άγια των αγίων της ψυχής: μια τρυφεράδα που στην αλαζονεία της νιότης την προσπέρασες και τώρα μεστωμένο πια σ' αγγίζει και σε χαιδεύει, μια ευγνωμοσύνη ντροπαλή, σαν ευωδιαστό κρινάκι για θυσίες και προσφορές αλογάριαστες. Ας γίνει θυμίαμα ευλαβικό στη μνήμη της Ζαγορίσιας μάνας και της μάνας μου.

— Όταν μιλάς για τη Ζαγορίσια μάνα έρχεται στο νού σου η γυναίκα εκείνη η «ανδρογυναικα» κι ας ήταν μικροκαμωμένη πολλές φορές κι αδύνατη, που μεγαλωμένη η ίδια μ' αυστηρότητα στάθηκε ορθή, λαμπρά στο κορμί και στην ψυχή, πύργος αφοσίωσης και καρτεριάς.

— Μπορεί κι άλλες μάνες να αγωνίστηκαν να κουράστηκαν να στερήθηκαν αλλά δεν θα βρούμε πουθενά την καρτερία, την φτώχεια, την ανέχεια, τη μοναξιά, τη στέρηση ντυμένες τόσο καλά, καμουφλαρισμένες με το χιτώνα της αρχοντιάς και της αξιοπρέπειας.

— Με το γάμο της πήγαινε να μείνει με τα πεθερικά, τον αφέντη και την Κυράμανα, σε ξένο περιβάλλον ίσως και σε ξένο

Ελένης Οικονομίδου - Δούβλη

να κάνει φίλους, ν' αλλάξει συνήθειες, και «όχι όπως ήξιρις νύφ, όπως βρίκης».

— Κι όλα αυτά ΜΟΝΗ, στερημένη συνήθειες από τον «σκιο» τον άντρα της την συντροφιά την συμπαρατασση και την προστασία του, αφού γρήγορα πολύ γρήγορα σ' ένα δυο μήνες την άφηνε «νιά και νιούτσικη» να πάει να «καζαντί» στα ξένα.

— Η ξενιτιά ήταν ο μεγάλος καημός της Ζαγορίσιας μάνας.

Το δέχτηκε και το άντεξε.

Με το μισμό του άντρα της κατέβασε το μαύρο μαντήλι με την κόκκινη «κλάρα» και το καλοδουλεμένο «δοντίσι» χαμηλά στο μέτωπο να μη σκανδαλίζει η ομορφιά της. Σφειχτόδεσε τη καρδιά και τους χιμούς της νιότης στο κορμί της και πορεύτηκε χρόνια ολόκληρα αγόγγυστα περήφανα και ΜΟΝΗ.

Χωρίς άντρα στη γέννα, στα βαφτίσια, στα πρώτα βήματα,

«Προς τη μητέρα μου»

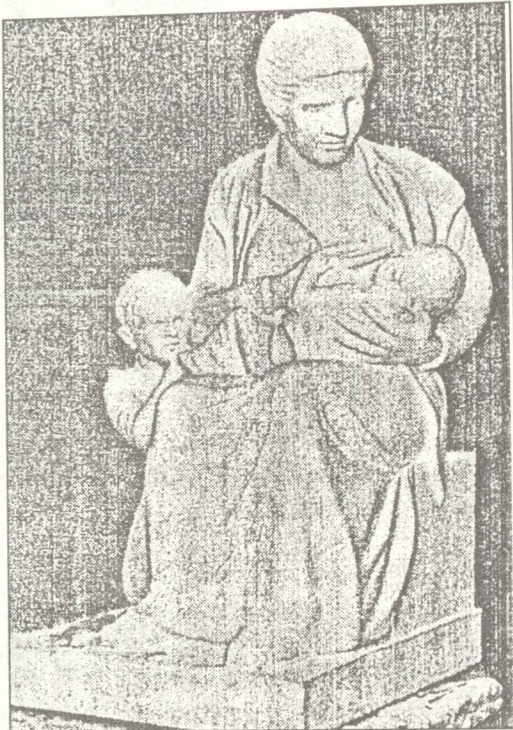
*«Μάνα μου, εγώ 'μαι τ' άμοιρο, το σκοτεινό τρυγόνι,
όπου το δένει το άνεμος, βροχή που το πληγώνει.
Το δόλιο! Όπου καιν στραφεί κι απ' όπου κι αν περάσει,
δε βρίσκει πέτρα να σταθεί, κλωνάρι να πλαγιάσει...
Στην αγκαλιά σου τη γλυκειά, μανούλα μου ν' αράξω,
μες το βαθύ το πέλαγο αυτό περικού βουτιάει!»*

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

«Μάνα μου»

Του Β. Ρώτα

*«Άσε να λείει ο κόσμος. Τη δουλειά σου
κοίτα να μεγαλώσεις τα παιδιά σου,
νάιναι καλοντυμένα, καθαρά.
Βάλε τα χέρια στη δουλειά για μένα,
τα μαύρα χέρια σου τα σκεβρωμένα,
πάντα μες στις φωτιές και στα νερά.
Απ' το πρωί ως το βράδυ στη μπουνιάδα,
σαν μηχανή. Μ' ομμή και γληγορόδα
πετάξον μια στιγμή στο μαγειρείο,
φέρε το σπίτι βάλτα με τη σκούπα,
πρόφτασε που ξεχειλίσαν η σούπα
και ξαναγύρισε στο πλυσταριό.
... Και γύρω σου εμείς,
άντρες ένας κι ένας,
της γλώσσας παλιόκαρα και της πένας,
τηρώμε σκυφτοί με σκέψεις χλιές δυο
χαμωγελώντας ου μας καμαρώνεις και ξαναδυναμώνεις
και πας να ονειρευτείς στο πλυσταριό».*

του παιδιού, στο παραλήρημα του πυρετού στις παιδικές αρρώστιες στην πρώτη μέρα στο σχολείο.

Και σ' όλα μπροστά μάνα και η Κυράμανα κι όλοι που ζύσαν και μεγάλωσαν γύρω της στον ίκιο της η κλώσσα με τα κλωσάποια.

Κι ήταν η Γιώργαινα, η Νάσιαινα, η Γιαννούσαινα, η Μήτσαινα, η Πετροδοναίνα, χωρίς Γιώργο, χωρίς Νάσιος χωρίς Μήτσιο τις καλές μέρες, τότε που το τραγούδι αχούσε στους άδειους νοντάδες, τρυγόνια χωρίς το τσίρι της, με το χέρι στη σαρμανίτσα. Χάθηκε και τ' όνομά τους που μέχρι σήμερα έτσι τις ξέραμε τις Ζαγορίσιες μάνες με το όνομα και το επίθετο του «νοικοκυρή της».

— Όλη της η ζωή «καλμέρα» κι «έχε για» Κι ίδιες κι απαράλαχτες οι ευχές «καλώς τα δέχτηκες» κι «ώρα καλή» και «πάλι να καλοδεχτεί».

Κι άντεξε, άνδρας και γυναίκα μαζί κλώνα, αγκωνάρι του σπιτιού, πρότυπο μοναδικό για τα παιδιά, κυλιμητήθα αρετήν πρώτη στη εκκλησία, οι αρχοντισσες μάλιστα είχαν και ξεχωριστό στασίδι ονοματισμένο.

Πρώτες και στο μεσοχώρι στο χορό και στο τραγούδι, αλλά και στο ζαλίκι στο ζύμωμα, στο γάστρο, στο τσάπι και στο δρεπάνι.

Άστροφταν τα σπία «έκρεναν» οι «πόρτες» — Λένε, κι είναι πέρα για πέρα αληθινό **ότι το Ζαγόρι δεν τόφτιαξε η γραβάτα αλλά το ζαλίκι**. Γιατί πράγματι η εργατικότητα, η υπομονή, η επιμονή, η αφοσίωση, η οικονομία, η καλωσύνη όλες οι αρετές του κόσμου στόλιζαν τη Ζαγορίσια μάνα. Αξιοπρεπής και περήφανη έστω και φτωχή πορεύονταν χωρίς να ξέρει κανέναν «τι κλειούσι η πόρτα τ'ς».

Πάντα είχαν φυλαγμένα «**δύο στήγματα**» μια χούφτα «**κάχτες**» μύγδαλα και λεφτόκαρα κι ένα βάζο «**τριμμένο μπελντέ**» για τον ξένο που θα περνούσε το κατόφιλι που, βουρτισμένο κάτασπρο, γάλα να χύνονταν θα το μάζευε.

— Θυμάμαι πάντα τη μάνα μου που αρχοντοπούλα ξεπεσμένη ξενοδούλευε στα χωράφια και κάθε βράδυ έπλενε τη μοναδική ποδιά με το μόνικο και το κάτασπρο φακιδί με τις χάντρες για να το βάλει το πρωί στη δουλειά, του κουτιού.

Πάντα είχε ένα ζευγάρι σεντόνια, μια άσπρη μαξιλαροθήκη με δαντέλα αναμειγμένη για τον ξένο και μ' ακολουθεί ως τώρα αυτή της η συνήθεια.

Αν ρωτήσες έναν έναν τους Ζαγορίσιους Εξέχωρη θέση έχουν στην καρδιά τους για την μάνα, σ' αυτή περισσότερο χρωστώνε το δρόμο που χάραξαν ένας Θεός ξέρε με πόσα δάκρυα, πόσο κόπο πόσες θυσίες αλλά και με πόσα όνειρα δικά της και πόσο πείσμα.

Σ' αυτή τη μάχη την περήφανη τη μοναχική, την στερημένη τη Ζαγορίσια μάνα στέλνω τη σκέψη μου.

— Μάνα γλυκειά, μάνα αγαπημένη, ας ήταν γι' άλλη μια φορά να μας έσφιγγες στην αγκαλιά σου, να ζέσαινες τα χέρια μας τα παγωμένα μα και την ψυχή μας.

Ευλαβικά σ' αναβόμωμε κεράκι μάνα, που έφυγες και χάσαμε τον κόρφο σαν δεν έχουμε πια πού ν' ακολουθήσουμε την καρδιά μας.

Η Ευαγγελίστρια των Άνω Πεδινών-Ζαγορίου (Το Πετρομονάστηρο)

Το Ζαγόρι μας, είναι μεν άγονο, και φτωχό, αλλά η παραγωγή υλικών αγαθών, πλουσιώτατο δε σε πνευματικά επιτεύγματα, τα οποία φαίνονται και αποδεικνύονται από τα εναπομείναντα ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία, που, αν κάποιος τους δώσει την δέουσα σημασία και προσεκτικά τα μελετήσει, θ' ανακαλύψει το μέγεθος των πνευματικών αυτών επιτευγμάτων.

Ένα τέτοιο θρησκευτικό μνημείο είναι και το Μοναστήρι της Ευαγγελίστριας στα Άνω Πεδινά του Ζαγορίου.

Τα Άνω Πεδινά ή όπως παλαιότερα το έλεγαν τα Άνω Σουδενά, ανέδειξαν μεγάλες πνευματικές μορφές που ο πανδαμάτωρ χρόνος, ποτέ δεν θα μπορούσε να εξαλείψει από την ιστορία, όπως τον Νεόφυτο Δούκα, τον δυναμικό και ακάματο κληρικό και δάσκαλο, τον γνώστη και λάτρη της αρχαίας Ελληνικής γλώσσας και παιδείας, τον Ιωάννη Λαμπρίδη, ιατρό και μεγάλο και μοναδικό ιστορικό του Ζαγορίου και της Ηπείρου, ο οποίος με τα «Ζαγορικά» του, περιέσωσε ένα μεγάλο μέρος του πολιτισμού και της «κουλτούρας», κυρίως των Ζαγορίσιων και τόνους άλλους διασημους ανθρώπων κληρικούς και λαϊκούς, τους οποίους δεν είναι παρόντος να αναφέρω.

Το τι προσέφεραν, ιδίως κατά τα δύσκολα εκείνα χρόνια της μακραίωνης σκληρής Τουρκοκρατίας που όλα τάσκαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά...», μας το λέει ο Ιωάν. Πολέμι στο ποιήμα του «... και μέσα στη θολόχτισση εκκλησία, που παίρνει κάθε βράδυ την όψη του Σουλίου, εκεί καταδιωγμένη κατοικεί του Γένους αλυσόδετη Πατρίδα, εκεί ο παπάς ο δάσκαλος βραχνά περιερεί την αποσιωπημένη ελπίδα...».

Χτισμένο σε βράχο, από πέτρα και προστάται μενο με την πέτρα, (γι' αυτό και το ονόμασε Πετρομονάστηρο), μόνον ο πανύψηλος Πάτρις προδίδει την υπαρέχ του.

«... ο ναός της Ευαγγελίστριας, ήτις ουκ αδιατί εν τη διαθήκη του Πασχαλαίου Παλατιάρχου λείται, τω εισιόντι εις το χωρίον δεξιά κειμένη ανεικανίσθητω δε έτει 1786' εν ταύτη τη 25 Μαρτίου τελείται πανηγυρις διάσημος, πλήθος πολλόν συρρέοντες εκ πολλών του Ζαγορίου χωρίων...».

Την 25 Μαρτίου λοιπόν του 1998, ήρθα να επισκευνήσω. «Ν' ανάψω ένα κερί», όπως λέει ο σπουδαίος, ο οποίος δεν ψάχνει ν' αναλύσει δογματικά και μεταφυσικές έννοιες. Πρωτοθήβα πριν από πολλά χρόνια.

Ήθελα πολύ να το ξαναεπισκεφθώ. Δεν πρόλαβα τη λειτουργία. Μπαίνοντας μέσα στο Μοναστήρι, έκπληκτος χαρά αισθάνθηκα, όχι τόσο από την συρροή των θυούς πολλού..., όσο από την εγκατάσταση σ' αυτό πέντε μαναχών γυναικών.

Θα ξανααναπέμνουνται από τον ιερό αυτό χώρο, ύμνοι ευχαριστήριου και προσευχές προς το ούτο τηλέφωνο, ούτε τηλεόρασης ούτε αυτοκίνητα έφταναν κάτω απ' τα βράχια της Αστράκας.

— Ένα λεωφορείο σαρβάλο να φτάνει αγκομαχώντας στον πέρα μαχαλά. Φωνές ανθρώπων ακούω που χαιρετούν άλλους ανθρώπους κι ύστερα μηχανήματα μεγάλα ν' ανοίγουν δρόμο για το μικρό μαχαλά και φουρνέλα να σκάνε για ν' ακολουθεί και στον μικρό μαχαλά κάποια στιγμή το πρώτο αυτοκίνητο.

— Ένα διαπεραστικό σφύριγμα ακούω ενός βοσκού που είχαμε παλιά. Γραμμένο τον λέγαμε κι ήταν ο βοσκός του χωριού.

Με το σφύριγμα μαζεύονταν τα ζωντανά στο μεσοχώρι που είναι και πλάτωμα, μπροστά απ' το σπίτι μου κι ακούω γατα κουδούνια τους τα βελάσματα, τα βήματα τους καθώς αυτοί τα οδηγούσε στο βουνό.

— Κι ένα άλλο σφύριγμα ακούω μελωδικό κι ωραίο να συνοδεύεται πολλές φορές από τραγούδι μελαγχολικό (ή μήπως έτσι νομίζω) και να έρχεται από ψηλά, από τις πέτρινες στέγες: τον

Ιωάννης Γ. Παπαϊωάννου

Άνω Σουδενά, του Ευαγγελισμού 1998

Ηχητικές αντιστοιχίες

Στον Τάση Αποστολίδη, που όλο με τους ήχους ανακατεύεται, του χωριού του και του διολιού του.

Σαν ένας αέρας να 'ταν. Ένας αέρας που κάποια στιγμή τα πήρε όλα μακριά.

Σαν να τον νιώθω αυτόν τον αέρα κάθε φορά που «ανεβαίνω» στο βουνό-τόπο μου.

Μαύρο και σκοτεινό τον νιώθω να σαρώνει συχνά πυκνά ανθρώπους και πράγματα, καταστάσεις και συνήθειες, ιστορίες και μνήμες, τραγούδια και λέξεις, λέξεις κι ακούσματα, ακούσματα και ήχους, της ζωής μου τους ήχους.

«Τον βλέπω» αυτόν τον αέρα φορτωμένο με τις μουσικές μου να φεύγει και να χάνεται μαζί τους.

Και να μ' αφήνει εμένα, εκεί στην αυλή του σπιτικού μου στο πέτρινο χωριό μου, έτσι, σαν τιμωρία να ακούω άλλα πράγματα, άλλες φωνές ξενοφερτες χωρίς εκείνο το κτίπι στη χροιά τους, στην προσφορά και στον τόνο, φωνές άγνωστες, ξένες, ανθρώπων άγνωστων ξένων, εντελώς ξένων. Μ' αφήνει εκεί ν' ακούω φωνές από σύρματα, φωνές από κουτιά, φωνές ψυχρές, απομακρ. Ν' ακούω ήχους από μηχανές, λογίων-λογίων μηχανών, ήχους που δε μου λείπουν—κάθε άλλο μάλιστα—στην πόλη που ζω.

Γι' αυτό λοιπόν εγώ—δεν είναι να το λέω κιόλας—κάθε φορά που πηγαίνω στο χωριό, τις μεγαλογιόρτες και τα καλοκαίρια με κάτι ωτασπίδες κλείνω τ' αυτιά μου για να μην ακούω και ακούω. Ακούω αυτά που δεν ακούν οι άλλοι κι ξένοι δηλαδή και δεν ακούω αυτά που αυτοί λένε μιας και δε μ' αρέσουν καθόλου και μια παγωμάρα μου φέρνουν οι φωνές τους.

Εγώ κλείνω τ' αυτιά μου, αγναντεύω πέρα τα γκριζογάλαζα βουνά και «στην αυτί» στο χρόνο μου:

Να λοιπόν τι ακούω: — Το κουδούνι, «τον κώδωνα» όπως το λέγαμε καθαρευουσιάνικα, στα χέρια της Θάλειας ή του Αντρέα που δασκαλοί μου ήταν, να μας καλεί τα παιδιά του «Καλλινείου Δημοτικού Σχολείου Μικρού Παπύγκου» για μάθημα

— Το μεταλλικό ήχο της τρομπέτας του ταχυδρόμου, τρεις φορές τη βδομάδα. Τον ήχο που μας συνδέει με τον υπόλοιπο κόσμο που μας έφερνε τα νέα από μακριά, από πολύ μακριά τότε που ούτε τηλέφωνο, ούτε τηλεόρασης ούτε αυτοκίνητα έφταναν κάτω απ' τα βράχια της Αστράκας.

— Ένα λεωφορείο σαρβάλο να φτάνει αγκομαχώντας στον πέρα μαχαλά. Φωνές ανθρώπων ακούω που χαιρετούν άλλους ανθρώπους κι ύστερα μηχανήματα μεγάλα ν' ανοίγουν δρόμο για το μικρό μαχαλά και φουρνέλα να σκάνε για ν' ακολουθεί και στον μικρό μαχαλά κάποια στιγμή το πρώτο αυτοκίνητο.

— Ένα διαπεραστικό σφύριγμα ακούω ενός βοσκού που είχαμε παλιά. Γραμμένο τον λέγαμε κι ήταν ο βοσκός του χωριού.

Με το σφύριγμα μαζεύονταν τα ζωντανά στο μεσοχώρι που είναι και πλάτωμα, μπροστά απ' το σπίτι μου κι ακούω γατα κουδούνια τους τα βελάσματα, τα βήματα τους καθώς αυτοί τα οδηγούσε στο βουνό.

— Κι ένα άλλο σφύριγμα ακούω μελωδικό κι ωραίο να συνοδεύεται πολλές φορές από τραγούδι μελαγχολικό (ή μήπως έτσι νομίζω) και να έρχεται από ψηλά, από τις πέτρινες στέγες: τον

Ιωάννης Γ. Παπαϊωάννου

Άνω Σουδενά, του Ευαγγελισμού 1998

ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ ΠΑΛΙΑ

— Στη θαυμάσια εκδήλωση της κοπής της πίτας του περιοδικού μας «Το Ζαγόρι μας» στα Λιθαράτσια, την ώρα που ο Ζιούλης τραγουδούσε την Μπολουνάσσενα, ήρθε στη σκέψη μου ένα περιστατικό πριν 63 χρόνια.

Ήταν το 1935, στις 18 Αυγούστου είχε ορισθεί ο γάμος του αδελφού μου Βασιλάκη. Παρ' όλο που τότε ήμουν ακόμη μαθητής του Δημοτικού Σχολείου, Μικρού Παπύγκου, το σκηνικό αυτού του γάμου και όλα τα συμβάντα μου έμειναν αξέχαστα. Από την Πέμπτη οι αδελφοί άρχισαν να ετοιμάζουν τα του γάμου. Όπως είναι γνωστό σε μας τους μεγάλους, το τι θα χρειαζότανε για το γάμο τα μαζεύουν οι αδελφοί από όλο το χωριό. Τραπέζια, καρέκλες, καναπέδες, πιάτα, κουταλοπίρουνια, ποτήρια, μέχρι και τραπεζομάνηλα. Κάθε χωριανός ήταν περήφανος που θα μπορούσε να προσφέρει για το γάμο οτιδήποτε. Αν στο τέλος του γάμου ήταν κάτι δικό τους απομείνει, το θεωρούσαν γούρι. Συνήθως για τους γάμους και τα πανηγύρια οι χωριανοί οργανοπαίχτες συμπληρώναν την κουμπανία με οργανοπαίχτες από τα γύρω χωριά.

Οι γλεντζέδες του χωριού είχαν πληροφωρηθεί ότι τρεις νεαροί οργανοπαίχτες από τα Κάτω Σουδενά ήταν άπιαστοι στο τραγούδι και την αρμονία των οργάνων. Ειδοποίησαν τους ντόπιους οργανοπαίχτες και ότι γι' αυτό θα κανονίσουν οι ίδιοι.

Ήρθε η παραμονή του γάμου, Σάββατο 17 Αυγούστου. Οι αδελφοί και οι γλεντζέδες περίμεναν με αγωνία να δουν τους νεαρούς οργανοπαίχτες. Εκείνη τη χρονιά το Τσεπέλοβο στο πανηγύρι της Παναγιάς είχαν για όργανο και τους τρεις αυτούς οργανοπαίχτες, τους είχαν δώσει δε το όνομα Τακούτσια. Μετά το τέλος του πανηγυριού έπρεπε να έλθουν στο Παπύγκο για το γάμο. Αυτοκίνητα τότε ήταν λιγστά για να πη πάω καθόλου. Άλλωστε δεν υπήρχαν και αμαξίτσοι δρόμοι. Ο δρόμος από Τσεπέλοβο-Καπέσσο-Βίτσα-Σουδενά-Αρίστη-Παπύγκο ήταν πολύ μακρύς, σχεδόν 12 ώρες πεζοπορία. Αποφάσισαν λοιπόν να έλθουν από το βουνό Τσεπέλοβο-Ρομπούζι-Λιμένες-Παπύγκο-Παπύγκο. Η πορεία αυτή ήτο περίπου 7 ώρες. Στην περιοχή που θα περνούσαν έβρισκαν τότε χιλιάδες πρόβατα. Το Παπύγκο μόνο είχε 7.000, σκεφθείτε, Τσεπέλοβο και Βραδέτο.

Είχε πάλι μεσημέρι και τα Τακούτσια πουθενά να φανούν. Τέλος, γύρω στις 3 μ.μ. έφτασαν οι τρεις αυτοί νεαροί οργανοπαίχτες καταταλαιπωρημένοι και φοβισμένοι. Τους καλωσόρισαν και τους βάλανε να καθίσουν στη μεγάλη και άρροστη σάλα στο Στουκέικο. Αφού τους κεράσανε γλυκό και κρύο νερό άρχισαν σιγά σιγά να ανερχονται. Τότε τους ρωτήσανε τι τους συνέβη και ήταν σ' αυτή την κατάσταση. Σηκώνεται ο Ζιούλης και λέει, «Το τι τραβήξαμε δεν μοιχάται». Σε όλη την διαδρομή βρήκαμε στρώγκες, κωνάκια, κοπάδια πρόβατα αλλά και αμέτρητα τζιμπανόσκια. Τραβήξαμε ταλαιπωρία που δεν λέγεται, σε πολλές περιπτώσεις τα σκυλιά κοντέψανε να μας ξεσχίσουν». Στην κοβέντα μπαίνει ο Κώστας και λέει, «Μη ο Ζιούλης να χιπτά το ντέρσι σαν παλαβάς θα μας είχανε ξεσχίσει, κάναμε όρκο να μην ξαναπεράσουμε από αυτόν τον δρόμο».

Πράγματι, ποτέ πλέον δεν ξαναπεράσαμε από αυτόν τον δρόμο. Αφού πέρασε κάμψη ώρα και η ταλαιπωρία τους έγινε παρελθόν, τότε τους λέει ο Σπύρος Πρωτοσύγκελος που ήτο συνομηλικός του αδελφού μου, αδελφοί, καλός τραγουδιστής κι έπαιξε με μεγάλη μαεστρία τη φασαρμόνικα. Τους είπε, «Για να δοθήμε πε παληκάρια, τι μοιολάγε με τα οργάνά σας;» Σε λίγο ακούστηκε μία πρωτόγνωση για

το Παπύγκο αρμονία και η φωνή του Ζιούλη να τραγουδάει, «Στο Παπύγκο, στο μαχαλά», την «Μπολουνάσσενα» και μετά όλοι μαζί το «Δόντια πυκνά και μαργαριταρένια». Όλοι οι παρευρισκόμενοι μείνανε άφωνοι αλλά και ενθουσιασμένοι.

Ύστερα από αυτό τους λέει ο αδελφός μου ο Βασιλάκης, «Πηγαίνετε να ξεκουραστείτε».

Του Χριστόδουλου Στουκίδη

τε λίγες ώρες, γιατί νυχτώνοντας θα αρχίσει ο γάμος». Κατά το βραδύ έφτασε στο χωριό και ο αξέχαστος κλαρινίστας, ο Φίλιππος Ρούντας από τα Δολιανά. Η κουμπανία δεν συμπληρώθηκε και με τους δύο ντόπιους, τον Νάσιο με το κλαρίνο και τον Βλάδο με το σαμπούρι.

Ο γάμος έγινε με όλα τα ήθη και τα έθιμα. Η νύφη, η Τασία ήτο από τον Μεγάλο Μαχαλά, γι' αυτό την Κυριακή στις 11 η ώρα ετοιμάστηκε το ψήκι με καταστολισμένα αλογα. Μου έκανε μεγάλη εντύπωση η πρωτοβουλία της μητέρας μου. Όταν γύρισε το ψήκι και ο κόσμος μπήκε στην εκκλησία των Ταζιχαγών για την στέψη, η μητέρα μου απαγόρευσε να ξεφορτωθεί η προίκα. «Δέστε τους», είπε, «τα αλογα φορτωμένα στο προαύλιο της εκκλησίας και όταν ακούσετε το Ισάια χόρευε, τότε ξεφορτώστε την προίκα στο σπίτι». Το σπίτι μας στο Μικρό Παπύγκο είναι δίπλα στην εκκλησία γι' αυτό το τραπέζι και ο χορός έγινε στον περιβόλο της εκκλησίας και κάτω από τον πελώριο και φουρντωτό κλένο. Δυστυχώς σήμερα το καυμένο αυτό δέντρο δέχεται στις ρίζες του τα βαριά λούτσια των αυτοκινήτων και έγινε σαν ξεδοντισμένο.

Εκεί είναι και το τέρμα του αμαξίτσο δρόμου. Δεν θα περιγράψω όλα τα του γάμου γιατί αυτό θέλει πολλές σελίδες. Τι να θυμηθεί κανείς: Τον τρόπο που φέρνανε στο γάμο τον Κουμπάρο και τον Πρωτοσυμβέθερο, τα κανίσκια, τις εντολές ή τις φυλαχτίρες της νύφης. Τα γράψω λίγα για το τέλος του γάμου μέρα Δευτέρα.

Κατά τις 10 το πρωί άρχισαν πάλι να συγκεντρώνονται φίλοι, συγγενείς κι αδελφοί για να πάνε τη νύφη στη βρύση, που αλλού στον Αβραγώνιο. Η νύφη κρατούσε το δικό της κατασκευασμένο γκιούμι και τα όργανα έπαιζαν και τραγουδούσαν τα τραγούδια της ημέρας αυτής. Στη βρύση η νύφη γέμισε το γκιούμι με νερό, άφησε δε απάνω στο κανούλι μια κουλούρα και λίγα χρήματα. Αυτά προσήζονταν για τον πρώτο τυχαίο περαστικό. Όταν επιστρέψανε στην πόρτα του σπιτιού περίμεναν την νύφη τα πεθερικά. Η νύφη σήκωσε το γκιούμι και έριξε νερό στα απλωμένα χέρια τους, στη συνέχεια δε τη φίλισε και την περάσανε στο σπίτι.

Στην εξώπορτα όμως του σπιτιού γινόταν χαμός. Οι αδελφοί είχαν θεμένη από το νταβάνι της εξώπορτας μια τρυχιά. Όλοι οι πλησιέστεροι συγγενείς του γαμπρού και της νύφης φτάνοντας στην πόρτα, τους περνούσανε οι αδελφοί την τρυχιά στη μέση και τους λέγανε τάξε. Αν αυτός έλεγε αμέσως το τάξιμο περνούσε την πόρτα, αν αντίστανε κάνανε πίσω τον τραβούσαν να τον κρεμάσουν, αφού έταξε τον αφήνανε να περάσει.

Τα ταξίματα ήταν συνήθως αρνιά, πίτες και κρασί. Όλα αυτά τα συγκεντρώναν κάποια άλλη μέρα οι αδελφοί και κάνανε ένα δούτερο γλέντι. Μ' αυτόν τον τρόπο οι αδελφοί αποζημιωνόνταν για τις υπηρεσίες που κάνανε στο γάμο.

Όταν μεγάλωσα και προπαντός στα χρόνια της νιότης μου, τα περισσότερα γλέντια τα έκανα με τα Τακούτσια, νομίζω δε ότι δικαίως τα αποκαλούσα τα αδελφά μου του Ζαγορίου.

Παπύγκο, 20-3-1998

ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο Μάης ήλθε ξανά. Φορτωμένος με δροσίες και λουλούδια. Με τη χαρά της φύσης. Με την απροσμέτρητη ψυχική αγαλλίαση. Αλλά και με πολλές-πολλές παιδικές αναμνήσεις. Αλήθεια, με πόση ανυπομονησία και χαρά περίμεναν το Μάη οι μαθητές του Δημ. Σχολείου. Τη σκόλη της Πρωτομαγιάς. Το γιορτάσι στο πανηγύρι της Φύσης. Όλη την ημέρα παιγνίδι, τραγούδι, χορός και πλέξιμο στεφανιών. Την επομένη, γιορτή του Αγ. Αθανασίου, γιόρταζε το εξωκλήσι κάτω απ' το χωριό μας. Πρωί πρωί, στις πλαγιές του λάκκου του Αι-Θανασιού. Μαζεύαμε πήγανο. Το άρωμά του, το κάτι άλλο. Με πήγανο στον αγιασμό, ράντιζε ο παπάς τους πιστούς. Και η χαρά των παιδιών κορυφώνονταν το δημέρο 20-21 Μάη, που το χωριό μας γιόρταζε — και γιορτάζει — τα πρώτα πανηγύρια του. Την ανα-

νοδεία του βιολιού του Γκανά και του κλαρίνου του Νούσια, τραγουδάει τραγούδια του Μοριά και των Κο-λοκωτρωναίων. Με λεβεντιά σέρνει το χορό. Με παρρησία εξωτερικεύει αισθήματα αγάπης και φιλίας. Κι οι χωριανοί μας τον περιβάλλουν μ' αγάπη και καλοσύνη. Αμοιβαία η φιλία...

Δεν πέρασαν πολλές μέρες και θλιβερό άγγελμα, βάφει κατόμαυρο τον αγέρα του Ζαγοριού. Στα Ριζιανά, λωτόμοι που έκοβαν παρόνομα ξύλα, σκότωσαν με τσεκούρι το δασονόμο της Μπάγιας και έκαψαν το σώμα του σε μεγάλη φωτιά. Κεραυνός εν αιθρία. Βαθιά θλίψη και οδύνη, στα πρόσωπα των χωριανών μας.

Βίτσα. Στον Άγ. Νικόλαο στα Λειβαδάκια 20 Μαΐου 1929.
Στη φωτογραφία με το βέλος ο δασονόμος Λάμπρος Μανίκας.

κομιδή των λειψάνων του Αγ. Νικολάου και την επομένη τη γιορτή των Ισαποστόλων Κων/νου και Ελένης. Στα Λειβαδάκια, στην πλαγιά λοφίσκου, που οργιάζει η βλάστηση και τον καλύπτουν θεόρτατα αιωνόβια ντούσκα και του δίδουν ξεχωριστή χάρη και ομορφιά, το εξωκλήσι του Αγ. Νικολάου Έργο των ευεργετών Αλεξίου και Αγγελικής Παπάζογλου. Σε γυμνό λοφίσκο στο οροπέδιο Βίτσας-στο Βαρκό-το εξωκλήσι των Αγίων Κων/νου και Ελένης. Έργο του Κων/νου Βριζοπούλου. Όλο το χωριό, συν γυναίξι τέκνοις, στο γιορτάσι των δυο πανηγυριών. Μετά τη Θεία Λειτουργία, την επιμνημόσυνη δέηση υπέρ των ευεργετών και τον αγιασμό, άρχιζε το έργο των οργανοπαίκτων, των μικροπωλητών και το τσιμπούσι. Τραγούδια της ψάθας, τραγούδια χορού. Παιγνίδια, τσαμπούνες, ζαχαρωτά, σκεπαρνίσια, από τη Τζιωντήλα, χαλβάς, ρεβανί του Γούσια, οι πραμάτειες των μικροπωλητών. Στην αράδα, ψήνονταν στη θράκα τα σουβλισμένα αρνιά. Προσφορά του κληροδοτήματος Αλεξίου και Αγγελικής Παπάζογλου. Κι όλοι, μικροί μεγάλοι, πλούσιοι και φτωχοί, ομοτράπεζοι στο γονάτισμα των ψημένων αρνιών. Κι αργά το απόγευμα, γυρισμός στο χωριό...

Έντονα παραμένει στη μνήμη μου, εκείνης της χρονιάς — 1929 — το γιορτάσι στο πανηγύρι του Αϊ-Νικόλα, στα Λειβαδάκια. Διπλή η χαρά μου. Στο πανηγύρι κι ο οδελφός μου, που είχε έλθει από την ξενιτιά. Μετά τη Θεία Λειτουργία, αναμνηστική φωτογραφία. Στη φωτογραφία κι ένας ξένος. Ένας Πελοποννήσιος. Ο δασονόμος της Μπάγιας (Κήπων), ο Λάμπρος Μανίκας. Η αγγελική ομορφιά του, τα ξανθά γουρά μαλλιά του, τα γαλανά μάτια του, η αθλητική σωματική διάπλασή του, τα νιάτα του και η λεβεντιά του, τραβούν την προσοχή μου. Ένα αληθινό παλικάρι. Με τη συ-

«Καλύτερα να μην τον είχαμε γνωρίσει» έλεγαν μερικοί. Κι όλοι ήθελαν να μάθουν λεπτομέρειες του τραγικού γεγονότος. Την επομένη τις έμαθαν...

Ο δασονόμος βγήκε σε περιόδια προς την Κοινότητα Φραγκάδων. Στην τοποθεσία Ντούμες Διποτάμου, κάτω απ' το εξωκλήσι του Αγ. Χριστόφορου, βρήκε βοσκό, να βόσκει το ποιμνίο του σε απαγορευμένη απ' το Δασαρχείο περιοχή. Δεν ήταν η πρώτη φορά που ο βοσκός παρανομούσε. Ο δασονόμος του έκανε παρατηρήσεις και συστάσεις... κι ο βοσκός τον σκότωσε με το τσεκούρι... Του πήρε ρολόι και δαχτυλίδι... και σε μεγάλη φωτιά έκαψε το σώμα του...

Η απουσία του δασονόμου απ' την έδρα του, υποχρέωσε τον Ανθ/στη του Σταθμού χωροφυλακής Μπάγιας, Ξανθάκη, στην ανεύρεσή του. Στη στάχτη της μεγάλης φωτιάς, βρέθηκε τμήμα από το σώμα του δασονόμου. Συλλαμβάνονται ο βοσκός και η γυναίκα του. Στην ανάκριση ο βοσκός κρατάει κλειστό το στόμα του. Η γυναίκα του όμως, λύγισε. Οδηγεί την Αστυνομία στο σπίτι της. Μέσα σε κρασσάρελο, το ρολόι και το δαχτυλίδι του δασονόμου. Ο βοσκός οδηγείται στον Εισαγγελέα. Δικάζεται στο Κακουργιοδικείο και καταδικάζεται σε ισόβια κάθειρξη. Οδηγείται στις φυλακές της Κρήτης.

Ο πόλεμος του 40 και η Κατοχή, τον ελευθερώνουν. Δεν επιστρέφει στο Ζαγόρι. Μένει στη Κρήτη και βόσκει γιδόπρβατα. Μια μέρα τον βρίσκουν σκοτωμένο... Βεντέτα;

Τον σκότωσαν Μοραίτες, συγγενείς του δασονόμου;

Γεγονός είναι το: «Τσεκουριά έδωσε, τσεκουριά έλαβε».

Μάης 1998

Το σημείωμά μου

Ανταμώνουμε όταν κουράζεται η καρδιά, μερινότητα να μας σπρώχνει.

Με σιγουριά δεν μπορώ να πω πως γράφεται η καρδιά μας.

Χορεύει το τσιπουρολόπιλο και περυσεύουν οι φωνές μας.

Κι είναι πολλές οι διαπιστώσεις: χύμα ο κόσμος, αγχώδης η κοινωνία, παρ'ότι οι νέοι μας, εμπιστοσύνη πουθενά, θεωρείται η αδιαφορία.

Κι είναι όλα αυτά — λίγο ως πολύ — οστά με τη μόνη διαφορά.

Κάπου μέσα σ' αυτά δε βλέπουμε τη δική μας ευθύνη.

Στον αδυσώπητο ανταγωνισμό που μας έχουν επιβάλει ως τρόπο πλέον ζωής στη σύγχρονη κοινωνία μας να δόσουμε τη λύση στον ποιητή μήπως και μας προσβλητίσει, μήπως και μας συνεφέρει.

Άσπρο σύννεφο πετούν
ξεφονίζοντας οι γλάροι
και βουτάνε πρώτος ποιος
τ' αλλουνού θα φάει το ψάρι.

Σπάν' την κρούστα του νερού
σπαρταράει το ακροθαλάσσι
την απέραντη αλφαδιά
έχουν του γαλαού χαλάσει.

Τους κοιτάζω κι απορώ
Πόπο, θε μου, λέω, τι τρέλα!
Τόσοι γλάροι τι τρωστή
να βουτούν για μια σαρδέλα!

Χρ. Γ. Καββάνης

ΣΝ' APPENTA

Μα πώς τολμάτε μέσα σ' αυτήν την μεγαλόμυνη νύχτα να διαβάζετε τόσο απρεπώς και να αγριάζετε με τις ανούσιες κι ανόσιες κραυγές σας αυτή τη Θεία σιωπή; Ακούστε επιτέλους τις μυστικές συνομιλίες των λουλουδιών ή τις βουβές στιχομυθίες του αετού την ώρα που μοναχικός αναπολεί στα κρησπεδα των βράχων.

Φωκίων Ιωάν. Καυκάσιος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

Μοναδική πηγή εσόδων για «Το ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» αποτελούν οι ετήσιες συνδρομές και προσφορές των συμπατριωτών μας.

— Από αμέλεια ΑΣ ΜΗ ΤΟ ΞΕΧΝΟΥΜΕ για να συνεχίσουμε απρόσκοπτα την έκδοσή του.
Η ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ, ο «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ», ΟΙ ΚΟΤΖΑΜΠΑΣΗΔΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

Σημ. της Συντακτικής Επιτροπής
Το κείμενο στάλθηκε στην εφημερίδα μας στις 14/4/98. Δε δημοσιεύτηκε όμως, διότι ζητήσαμε από τον κ. Μητσημάρη, να απαλύνει κάποιες όψεις εκφράσεις.

Δεν το δέχτηκε.
Παραταίντα το δημοσιεύουμε, αν και κάποια μέλη της συντακτικής επιτροπής έχουν αντιρρήσεις σε κάποιες εκφράσεις του.

Κατά την εφαρμογή του σχεδίου «Καποδιστριάς» (με το οποίο, σημειωτέον, συμφωνούσα και συμφωνώ, εφόσον ακολουθούνται δημοκρατικές διαδικασίες) έγιναν στο Ζαγόρι μας σημεία και τέρατα. Φυσικό λοιπόν αποτέλεσμα η ΤΕΡΑΤΟΓΕΝΝΗΣΗ, αφού για μεγάλο τμήμα του χάθηκε και το όνομά του, που είναι από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα του τόπου μας. Η ιστορία του, ο πολιτισμός και η παράδοση, που εμπιρεύονται στο όνομα, βιάστηκαν και δολοφονήθηκαν, με αποτέλεσμα το μέλλον του, αν συνεχιστεί αυτή η κατάσταση, να μειονεκτεί και να διαγράφεται δύσκολο και αβέβαιο.

Εκείνο που με πείραζε αφάνταστα, με πίκρανε πολύ και με αναγκάζει να ΚΑΤΑΓΡΑΨΩ όλα όσα συζητούνται μεταξύ μας και να ΠΑΡΩ θέση ως υπεύθυνος πολίτης και ως Ζαγορίσιος, είναι το ότι Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΥΤΗ δημιουργήθηκε από ορισμένους «Ζαγορίσιους».

Δημιουργήθηκε από «συμπατριώτες μας» γνωστούς σε όλους, στους οποίους μπορώ να δώσω πολλούς χαρακτηρισμούς, αλλά αυτό το αφήνω σε κάθε Ζαγορίσιο και κατά πρώτο λόγο στον αδέσποτο κρητή, στην ΙΣΤΟΡΙΑ.

Οι «συμπατριώτες» αυτοί διέλυσαν το Συμβούλιο Περιοχής (που ήταν ενιαίο, είχε δείξει δείγματα συνεργασίας και μπορούσε να εξελιχθεί σε ισχυρό Δῆμο με πρωτείοις όποια διάλεγαν οι κάτοικοι) προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα δύο χωριών με ισχυρή παρεισφύριση στον κρατικό μηχανισμό (Ασπαραγγέλων και Τσεπελόβου). Με τη συνδρομή εκείνων Ζαγοριού ισχυρών τοπικών παραγόντων, που είναι γνωστοί στους περισσότερους, διέπραξαν ΑΝΟΣΙΟΥΡΓΗΜΑ. Με τον τρόπο δε με τον οποίο έγινε ο χωρισμός δημιουργήθηκαν φηρόκεντρες τάσεις, με αποτέλεσμα άλλα χωριά να αποχωριστούν από τον κορμό του Ζαγοριού, γιατί δεν «έφταναν» μέχρι Ασπαραγγέλους και άλλα να ανεξαρτητοποιηθούν (Βορούσα, Πάπινγκο).

Δεν επιζητώ τον τίτλο του μελλοντολόγου, αλλά μόνο με τη λογική, την παρρησία και καταγράφοντας διάφορες τάσεις, είχα προειδοποιήσει με δημοσίευσμά μου στο «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» και με τίτλο «Δῆμος Ζαγοριού (εδώ και τώρα)», από το τέλος του 1996, για τον ηγεμονισμό μερικών χωριών και για τη φιλοδοξία ορισμένων ηγεμονιστών και συνιστούσα ως μοναδικό φάρμακο για την εξοδότησή τους το ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ.

Αφού δεν ήθελαν ΕΝΑ δῆμο, όπως ήταν σωστό, σύμφωνα με την ιστορία του, αλλά τρεις, οι προβακάτορες του Ζαγοριού, γιατί δεν χώριζαν την περιοχή σε Ανατολικό, Κεντρικό και Δυτικό, περιλαμβανόντας σ' αυτούς και τους «ανεξάρτητους»; θα μου πείτε: «Τότε πώς θα γίνονταν πελαγεύουσες οι Ασπαραγγέλοι και το Τσεπέλοβο, που για χάρη τους έγινε όλη αυτή η ανωμαλία και δημιουργήθηκε όλο αυτό το συννοήλευμα. Οι σοφοί μας εγκέφαλοι, πλην ισχυροί για κακή μας τύχη, τα τακτοποιήσαν όλα κατά το «δοκούν», ΠΑΡΑ-ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ και ΑΓΝΩΣΤΑΣ ΤΗ ΘΕΣΗ των εκλεγμένων Κοινοτικών Συμβουλίων, σαν άλλοι Κοτσαμπάσηδες. Και το ανεχθήκαμε! Και το ανεχόμαστε!

Τώρα ο Δῆμος Κεντρικού Ζαγοριού απλώνεται από το Διποτάμο μέχρι τα σύνορα του Ζαγοριού με Κόνια και Παγώνι, τα δε 4 χωριά Κήποι, Νεγάδες, Φραγκάδες και Λεπτοκαυρά ανέβηκαν στην ΤΥΜΦΗ για ορειβασία, χειμερινά σπορ και καθαρό αέρα, για να μπορέσει να σταθεί πληθυσμιακά ο Δῆμος Τύμφης και να εξυπηρετηθούν οι ΣΚΟ-ΠΙΜΟΤΗΤΕΣ και τα ΡΟΥΣΦΕΤΙΑ ορισμένων ισχυρών τοπικών παραγόντων, κοτζαμπάσηδων με όλη τη σημασία της λέξης, αφού αγνόησαν επιδεικτικά και ιταμώς τις δημοκρατικές διαδικασίες και τη θέληση των άμεσα ενδιαφερομένων. Αν η τωρινή κατάσταση ήταν αποτέλεσμα συνολικής συμμετοχής, με σωστές διαδικασίες, δεν θα υπήρχε αντίδραση στις συνενώσεις, αφού θα ήταν δίκαιες και θα στηρίζονταν στην ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ.

Όλα όσα έγιναν, έγιναν αντιδημοκρατικά και σαν τέτοια πρέπει να τα αντιμετωπίσουμε. Έτσι που έγιναν, αποτελούν βιασμό της ιστορίας μας και της θέλησης των Ζαγοριέσιων για κάτι καλύτερο και πρέπει να βρούμε τρόπο να αντιστρέψουμε. Παγιδώθηκαν και αντιμετωπίζονται χλιαρά, χωρίς «να ανοίξει μύτη» (Ας πούμε ότι ορίστηκαν και μερικές πιστολιές οπισθοδρομικών σε άτακτη υποχώρηση για να μην αδικήσουμε όσους αντέδρασαν κάτω με υπομνήματα, ψηφίσματα και δημοσιεύματα). Σε άλλες περιπτώσεις η Ελβιάδας έγιναν ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ. Θα πείτε: «τι πέτυχαν». Θα απαντήσω ότι κινήθηκαν στην ΑΝΤΙΠΑΡΑΣΗ τους ΑΥΝΑΜΙΚΑ.

Ύστερα λοιπόν από τα «τελεσμένα», κατά πώς βλέπω, η κατάσταση εξελίσσεται ομαλά και όλοι ετοιμάζονται για τις εκλογές. ΔΕΧΤΗΚΑΜΕ τα τελεσμένα, ΕΞΙΣΩΣΑΜΕ θύτες και θύματα, ΙΣΟΡΡΟΠΗΣΑΜΕ γιατί έτσι επιβάλλουν τα μικροσυμφέροντά μας, ΣΙΩΠΗΣΑΜΕ για να μη βγάλουμε εμείς το φίδι από την τσιτά, ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΗΚΑΜΕ για πολλούς και διάφορους λόγους και ΠΟΡΕΥΟΜΑΣΤΕ ήσυχου ότι ΕΠΙΤΕΛΕΣΑΜΕ το καθήκον μας, ΣΤΗΡΙΞΑΜΕ την ιστορία μας, ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΑΜΕ τις σπουδές μας και τις γνώσεις μας, και ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ από τα βάθη της καρδιάς μας όλους όσους μερίμνησαν για το καλό μας χωριό και μας ρωτήσουν. (Εδώ πιστεύω ότι θα τρίζουν τα κόκαλα των προγόνων μας που ΚΑΤΑΦΕΡΑΝ με τη σοφία τους και την πολιτική τους να επιζητούν μέσα σε μια Οθωμανική αυτοκρατορία και όχι μόνο να επιζητούν, αλλά και να δημιουργήσουν μια οντότητα ΑΝΕΠΑΝΑΛΗΠΤΗ, που σήμερα είμα-

στε περήφανοι.
Δεν θέλω να αγριέψω τα πράγματα. Δεν θέλω να δημιουργήσω αντιδικίες, έριδες και μίσση. Δεν θέλω να γίνω εγώ ο καιρός, ο ταρξίας, ο βίαιος κι ο εξυπνος. Δεν θέλω να αποκτήσω τον τίτλο του «περισσότερο Ζαγορίσιου». Να πω την αλήθεια για τα γεγονότα θέλω. Σέβομαι τη γνώμη όλων. Σέβομαι την πλειοψηφία. Σέβομαι τους δημοκρατικούς θεσμούς, τους υπηρετώ και δεν ανέχομαι αμετάκλητες αποφάσεις, δακτυλοδεικτούμενες για τον τρόπο που υλοποιήθηκαν.

Στο όνομα της ιστορίας, της αλήθειας, της δικαιοσύνης, της αξιοπρέπειας, της συνείδησης, του πολιτισμού και των δημοκρατικών θεσμών ΟΦΕΙΛΩ:

1) Να καταγράψω όσα έγιναν και τον τρόπο που έγιναν για να τα γνωρίσουν όλοι τώρα και οι απόγονοί μας αργότερα και

2) Να καταγγείλω τα τελεσμένα και να ΔΗΛΩΣΩ ότι ΕΙΜΑΙ ΑΝΤΙ-ΘΕΤΟΣ με την κατάσταση αυτή των ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΩΝ πληθυσμιακά δήμων και ότι ΤΑΣΣΟΜΑΙ με τις δυνάμεις εκείνες που θα αγωνιστούν, μέσα στα πλαίσια της δημοκρατίας και της δυνάμεις εκείνες που θα αγωνιστούν, μέσα στα πλαίσια της δημοκρατίας και της νομιμότητας, για την ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ αρχικά του κεντρικού δυτικού και στο μέλλον ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ του Ζαγοριού και τον καθορισμό της έδρας του με ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ.

Επειδή το 1998 είναι έτος εκλογών, που θα παγώσουν τα τελεσμένα, νομίζω ότι στο χέρι μας είναι αυτή την ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ευκαιρία να την αξιοποιήσουμε, εκφράζοντας την ΑΝΤΙΘΕΣΗ μας στην ΤΕΡΑΤΟΓΕΝΝΗΣΗ και μετατρέποντας τις εκλογές σε ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ, που μας το αμνημόνευσε. Πρέπει να δημιουργηθούν σε όλα τα χωριά κινήσεις που θα έχουν σκοπό την ΕΝΩΣΗ. Οι ενταγμένοι στις κινήσεις αυτές να αποφύγουν τις ομάδες που αγωνίζονται για την εξαγωγή της σημερινής κατάστασης, μη συμμετέχοντας στους συνδιασμούς τους και αρνιόμενοι την ψήφους σ' αυτούς. Οι ΣΑΜΠΟΤΑΡΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΤΟΥΝ. Εάν δικαιώσουμε όσους, αγωνιστήσαν να διασπάσουν το Ζαγόρι μ' αυτόν τον τρόπο τους δίνουμε και άφεση αμαρτιών και το δικαίωμα να καυχούνται ότι έπραξαν σωστά. Η κατάσταση πρέπει να ξεκαθαριστεί. Να καταμετρηθούν τα ΝΑΙ και τα ΟΧΙ με σαφή τρόπο. Οι ενδιαφερόμετες καταστάσεις αποδυναμώνουν και οδηγούν στο τίποτα. (Θυμηθείτε εδώ την Αθηναϊκή Δημοκρατία που δεν αντέδρασε ενδυνάμειες καταστάσεις. Το ΝΑΙ να είναι ΝΑΙ και το ΟΧΙ να είναι ΟΧΙ. Το «περισσότερο εκ του πονηρού επί».

Είμαι πολύ πεπεισμένος, εγώ ο ΤΥΜΦΑΤΟΣ πλέον και όχι ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΣ. (Εδώ που τα λέμε το Τύμφας άρχισα να το συνηθίζω και να μου αρέσει γιατί έρχεται πιο αγωνιτικό, πιο σωστό, μοιάζει με το Αθηναϊκό στην κατάληξη και δεν τελειώνει σε -ίσιος που και λαϊκή είναι και καταπερότητα εκφράζει. Ας είναι καλά όσοι σκέφτηκαν αυτό το όνομα και μας έδωσαν την ευκαιρία να ανα-

βαθμοποιήσουμε), να δώ τα αποτελέσματα των εκλογών για να βγάλω τα συμπεράσματά μου: Συμφέρον ή δεοντολογία; Ιστορία ή καροτοκομπολισμός; Δημοκρατία ή κοτζαμπάσηδες; Κληρονομιά ή ξεπούλημα;

Εδώ τελείωσα με τις απόψεις μου. Υπάρχει όμως ενδεχόμενο κάποιος με διαφορετική γνώμη να απαντήσει στα γραφόμενά μου. Στην περίπτωση αυτή τον παρακαλώ, ανάμεσα στα άλλα να πάρει θέση και στα παρακάτω πραγματικά γεγονότα, που αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα αντιμετώπισης εκλεγμένων οργάνων και πολιτών από τους αρμόδιους για τις συνενώσεις.

1) Αγνοήθηκαν οι αποφάσεις εκλεγμένων κοινοτικών συμβουλίων οι σχετικές με τις έδρες των νέων δήμων. Εμείς από τη Λεπτοκαυρά ψηφίσαμε Γρεβενή, όταν ανήκαμε στο ίδιο Συμβούλιο Περιοχής, η άποψη αυτή είχε την πλειοψηφία και κάποιος ισχυρός μας αγνόησε και αποφάσισε Μηλιωτάδες.

2) Από το Ανατολικό Ζαγόρι ενταχθήκαμε στη Λεπτοκαυρά για να ενταχθεί στο Κεντρικόδυτικό που ταίριαζε περισσότερο χωροταξικά και στην ΤΥΜΦΗ βρέθηκε. (Δυστυχώς για μας η κίνησή μας αυτή διευκόλυνε τους «κυρίους» που απασχολήθηκαν με το μοίρασμα, γιατί ποιος ξέρει ποιο χωριό από τον άλλο δήμο θα έφτανε να ανηφορίσει και να ενισχύσει αυτό το δήμο να ξεπεράσει τα όρια πληθυσμού).

3) Η πλειοψηφία των Κοινοτικών Συμβουλίων στο Κεντρικόδυτικό Ζαγόρι αποφάσισε ως έδρα τους Κήπους και ως του θαύματος παρακαλώ, δύο δήμοι δημιουργήθηκαν.

Ένας με έδρα τους Ασπαραγγέλους στο δρόμο όλων των δημοτών τον προς Γιάννινα και άλλος με έδρα το Τσεπέλοβο και με αντίστροφη ροή από εκείνη προς τα Γιάννινα, για μέρος των δημοτών του. Αν με το ίδιο σκεπτικό είχε οριστεί έδρα του Ανατολικού Ζαγοριού το Γρεβενή, θα είχε λόγους ανεξαρτησίας η Βοβούσα; Και γιατί να μην έχει το ίδιο δικαίωμα και η Λεπτοκαυρά που βρίσκεται στο όριο των 40 χιλιομέτρων από την έδρα; Και γιατί ανεξαρτητοποιήθηκε το Πάπινγκο;

4) Έχονα απήρριπτον Περιφερειάρχη, που πήρε αριθμό πρωτ. 236/16-10-97, με την οποία ζητούσα να μου δώσει αποσπασμα από τα πρακτικά της Επιτροπής Συνενώσεων του Νομού μας για να δω ποιος ήταν ο εισήγητής και ποιο το σκεπτικό για την ένταξη της Λεπτοκαυράς στο Δῆμο Τύμφης και ακόμα περιμνημόνευσα την απάντησή.

Ας μου συγχωρηθεί το σκληρό σε αρετές περιλήψεις, ύψος, αλλά έτσι που έγιναν τα πράγματα νομίζω πως και ο Θεός ο ίδιος πρέπει να αγανακτήσει.

Διατηρώ το δικαίωμα να ΟΝΕΙΡΕΥΟΜΑΙ ΜΙΑ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ΠΟΥ ΤΑ ΤΡΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΣΕ ΚΟΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΘΑ ΑΝΑΚΗΡΥΞΟΥΝ ΤΩΝ ΕΝΩΣΗ.

Και μια εξήγηση: Δεν είμαι υποψήφιος

Ιωάννινα 14-4-98
ΜΗΤΣΙΜΑΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ
Δάσκαλος
Κοινοτικός Σύμβουλος Λεπτοκαυράς

Ο Καποδίστριας και οι νέοι Δήμοι

Πέρασε μεγάλο χρονικό διάστημα, απ' ότου από το συμπατριώτη μας υπουργό των εσωτερικών κ. Α. Παπαδόπουλο προγραμματίστηκε η μεγάλη μεταρρύθμιση στην αυτοδιοίκηση με το όνομα «Καποδίστριας».

Εγιναν πλείστες όσες συζητήσεις σ' όλη την Ελλάδα, πραγματοποιήθηκαν σχετικά συνέδρια, γράφθηκαν άρθρα και άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά, βγήκαν στους δρόμους διαδηλωτές που κατά τη γνώμη μας αυτή η μεταρρύθμιση θα απέβαινε καταστροφική στον τόπο τους, συζητήθηκε στην βουλή των Ελλήνων και ο «Καποδίστριας» έγινε Νόμος.

Τίποτα, πλέον, δεν τον αλλάζει και σαν τελικό στάδιο για την εφαρμογή του θα είναι οι δημοτικές εκλογές του ερχόμενου Οκτωβρίου.

Στο περιοδικό μας, το Ζαγόρι, δημοσιεύτηκαν πολλές απόψεις, θετικές και αρνητικές.

Σήμερα, κατά τη γνώμη μας, αφού ο «Καποδίστριας» είναι Νόμος, πρέπει να ενδιαφέρουν μας και οι συζητήσεις να στραφούν στο πώς θα επιτύχει αυτή η ιστορική αλλαγή. Να δραστηριοποιηθούμε ώστε ν' αποβεί επιωφέλης για τον τόπο μας και για όλη τη χώρα, γιατί αν αποτύχει μύρια κακά θ' ακολουθήσουν.

Στην περιοχή Ζαγορίου προβλέπονται τρείς δήμοι και δύο κοινότητες.

Μέσα σ' αυτή την πρόβλεψη κι αλλαγή πρέπει να δούμε τι θα κάνουμε.

Εδώ χρειάζεται συζήτηση και παράθεση ιδεών, ώστε να επιτύχουμε το καλύτερο.

Θα μου επιτραπεί να παραθέσω λίγες ιδέες μου σκέψεις, όπως:

1. Οι νέοι υποψήφιοι δημοτικοί άρχοντες να είναι υπερχρονιστικοί. Το σύνθημά μας, όπως γράφει κι ο κ. Γεώργιος Δοββίλ σε σχετικό άρθρο του να είναι: «Ενότητα και ομοψυχία, φυσικά για κάθε έναν από τους τρείς δήμους μας και ένα μοναδικό ψηφοδέλτιο ενωτικό και υπερχρονιστικό».

Δεν υπάρχουν, δυστυχώς, πολλοί άνθρωποι στα χωριά μας για την πολυτέλεια της αντιπαλότητας.

Αλλά, τότε, είναι δυνατόν, να υπάρξει και πρόβλημα για την συμπλήρωση του ενιαίου ψηφοδελτίου, απ' ενός μεν από την έλλειψη ενδιαφερομένων, απ' ετέρου δε από την έλλειψη ικανών και καταλλήλων προσώπων.

2. Τα πρόσωπα που θα συμπεριληφθούν στο ενωτικό ψηφοδέλτιο πρέπει ν' αναφερθούν κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Σε κάθε οικισμό (τέως κοινότητα) του νέου δήμου, να πραγματοποιηθούν συζητήσεις, με πρωτοβουλία των σημερινών προέδρων ή άλλων φορέων και προσώπων και να οριστούν τα πρόσωπα που θα μετέσχουν στο ενωτικό και υπερχρονιστικό ψηφοδέλτιο.

Στη συνέχεια θα πρέπει να πραγματοποιηθεί συγκέντρωση αντιπροσώπων όλων των οικισμών (τέως κοινότητων) στην έδρα του δήμου κι εκεί πλέον να καταρτιστεί το ψηφοδέλτιο.

Την πρωτοβουλία για την επίτευξη αυτού του στόχου ως την αναλάβει ο πρόεδρος της Ενωσης των Ζαγοροχωρίων ή κάποια επιτροπή της έδρας του δήμου.

3. Οι άνθρωποι που θα θελήσουν να συμπεριληφθούν στο ψηφοδέλτιο πρέπει να σκεφθούν αν είναι ικανοί για τη συμμετοχή τους, αν είναι γνώστες των

ποικίλων προβλημάτων που θα αντιμετωπίσουν κι αν θα έχουν χρόνο διαθέσιμο.

Τώρα υποθέτουμε ότι έγιναν εκλογές κι αναλαμβάνει το συγκροτημένο, όπως προβλέπεται από το Νόμο, δημοτικό συμβούλιο.

Ο Δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο κατά πρώτο λόγο θα καταπιεστούν στο στήσιμο, στην οργάνωση του δήμου. Θ' αντιμετωπίσουν την εξεύρεση του οικισμού, τη συγκρότηση των υπηρεσιών, τον εξοπλισμό με απαραίτητα μέσα του νέου Δήμου κ.λ.π.

Πέρα από την οργάνωση, που θα είναι πολύ κοπιαστική, ο νέος δήμος για να επιτύχει πρέπει να ικανοποιηθεί στον αιώτημά του (π.χ. έκδοση πιστοποιητικού, λύσης προβλήματός του κ.λ.π.)

2. Το δημοτικό συμβούλιο να ζητήσει από τους προέδρους των διαμερισμάτων (τέως κοινότητων) γραπτά και κατά σειράν προτεραιότητας τις ανάγκες του οικισμού.

3. Στη συνέχεια το Δημοτικό Συμβούλιο και οι πρόεδροι να ξεχωρίσουν τις γενικές αρχές (όπως ύδρευση, δρόμος καθαριότητα, συγκομιδή σκουπιδιών, παιδεία κ.λ.π.) από τις τοπικές ανάγκες του κάθε οικισμού και να κάνουν ένα, κατά προτεραιότητα, προγραμματισμό για την εκτέλεση έργων.

4. Ο νέος Δήμος να έρθει σε επαφή με τους φορείς του κάθε οικισμού όπως εκκλησιαστικές επιτροπές, πολιτιστικούς συλλόγους, αθλητικά σωματεία κ.λ.π. καθώς και τις αδελφότερες των ξενιτεμένων όπου υπάρχουν.

Εδώ ο Δήμος πρέπει να συνεργαστεί ιδιαίτερα με κάθε αδελφότητα.

Πρέπει να τονίσουμε ότι οι αδελφότητες αποτελούν τα πιο ζωντανά στοιχεία του κάθε οικισμού. Μπορεί να ζουν μακριά, όμως ο νους τους, η σκέψη τους, το είναι τους βρίσκεται στο αγαπημένο τους χωριό. Πόσα και πόσα δεν κάνουν για τον τόπο τους!

Αυτό πρέπει, επαναλαμβάνω, να προσεχθεί ιδιαίτερα από το νέο Δήμο και να επιδιωχθεί στενή συνεργασία.

5. Να συγκεντρώσει τα κληροδοτήματα και να φροντίσει για την καλή λειτουργία των. Εύκολο νοείται ότι τα έσοδά τους θα ικανοποιούν ανάγκες του οικισμού που επιθυμούσε ο διαθέτης.

6. Γενικότερα ο Δήμος να ενδιαφερθεί: α) για το φυσικό περιβάλλον, όπως δάση, άγρια ζωή, δρόμους τοπικούς (μονοπάτια), παραδοσιακές οικοδομές κ.λ.π. και β) για τις πνευματικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως γιορτές, πανηγύρια, μουσεία, εκκλησίες, θέατρα κ.λ.π.

7. Τέλος ένα σοβαρό ακόμα θέμα είναι οι σχέσεις του ενός δήμου με τους δύο άλλους και τις δύο κοινότητες.

Χρειάζεται μια συνεχή αγαστή συνεργασία. Πολλές φορές μπορεί να υπάρχουν και θέματα για κοινή λύση. Είναι αναγκαία να διατηρηθεί η ενιαότητα της Ζαγορίας κολτούρας και παράδοσης.

Επίσης να καλλιεργηθεί κι αναπτύχτει ακόμα περισσότερο ο ψυχικός και συναισθηματικός δεσμός που υπάρχει μέχρι σήμερα.

Δεν επιμένω περισσότερο, μόνο εύχομαι καλή επιτυχία στη νέα προσπάθεια.

Κ. Βλαστός
Εκπαιδευτικός
Χαλάνδρι - Αθήνα

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ του Βασίλη Σπύρου, Προέδρου Κοινότητας Δεματίου

Το Ανατολικό Ζαγόρι είναι μια περιοχή απείρου φυσικού κάλλους, με τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης.

Όπως όλες οι ορεινές περιοχές της πατρίδας μας δοκιμάστηκε από το φαινόμενο της αστυφιλίας, που είχε ως αποτέλεσμα την εγκατάλειψη των χωριών και την εγκατάσταση των κατοίκων στις πόλεις (Γιάννινα, Αθήνα κ.λ.π.) ή το εξωτερικό.

Όμως ο τεράστιος πλούτος της περιοχής δίνει τη δυνατότητα στους κατοίκους που έχουν απομείνει στα χωριά να εξασφαλίζουν και εισοδήματα και να ζουν με αξιοπρέπεια και στους κατοίκους που έφυγαν αποτελεί πρόκληση για επανέγερση και μόνη εγκατάσταση.

Η εκμετάλλευση των δασών και η λειτουργία μικρών βιοτεχνιών αξιοποίησης του δασικού πλούτου είναι μια πρώτη τάξεως ευκαιρία για την εξασφάλιση εργασίας στους νέους της περιοχής.

Η σύγχρονη γεωργική εκμετάλλευση των λιγοστών ωστόσο πεδινών εκτάσεων και η συστηματική κτηνοτροφία αποτελούν άλλη μια αξιοποιήσιμη πηγή πλούτου.

Άλλη μια σύγχρονη πρόκληση είναι η ανάπτυξη ήπιων μορφών οικολογικού τουρισμού. Η ανάγκη για επαφή των ανθρώπων των πόλεων με τη φύση γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική και η περιοχή μας μπορεί να προσφέρει στο έπακρο αυτή τη δυνατότητα.

Το Ανατολικό Ζαγόρι δεν πρέπει να πάρει τα χαρακτηριστικά της τουριστικοποίησης του Κεντρικού και Δυτικού Ζαγορίου, ούτε πρέπει να αγνοηθεί για να φτάσει στο ίδιο επίπεδο. Έχει να επιδείξει κάτι το διαφορετικό: ΤΟ ΑΠΕΡΑΝΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ, ΤΑ ΓΑΡΓΑΡΑ ΝΕΡΑ, ΤΑ ΑΝΕΞΑΝΤΑΝΤΑ ΔΑΣΗ.... Φτάνει μόνο να τα αξιοποιήσει και να τα αναδείξει.

Μεγάλες δυνατότητες προβλεπόμενες των προβλημάτων αλλά και αξιοποίησης του πλούτου της περιοχής δίνεται με τη δημιουργία του Δήμου Ανατολικού Ζαγορίου, που δημιουργήθηκε μέσα στα πλαίσια της ανασυγκρότησης της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Βεβαίως θα μπορούσαν στην περιοχή να δημιουργηθούν δύο δήμοι, ένας και η περιοχή από άποψη έκτασης είναι πολύ μεγάλη, αλλά υπάρχει και διαφορά από άποψη ασχολήσεως των κατοίκων.

Υπάρχουν κοινότητες αμειψώς δασοκτήμονες και κοινότητες αγροτοδασοκτηνοτροφικές.

Ο ενιαίος, όμως, δήμος μπορεί να δει την περιοχή ως ένα σύνολο, όπου τα προβλήματα των κατοίκων έχουν κοινή αναφορά τον ορεινό πανέμορφο όγκο του Ανατολικού Ζαγορίου, ο οποίος αξιοποιηθεί κατάλληλα θα γίνει πόλος έλξης των τουριστών και θα δώσει την ευκαιρία στους ανθρώπους της περιοχής να μείνουν στο τόπο τους, να εργαστούν και να προοδεύσουν.

Το σημαντικότερο βήμα για τη υλοποίηση των παραπάνω στόχων είναι η άμεση επίλυση των βασικών προβλημάτων της περιοχής, που είναι:

1. Αποπεράτωση ασφαλτοστρώσης - Μακρίνου
α) Δολιανη - Καστανάνας - Μακρίνο
β) Μηλιωτάδες - Ιτέα - Πέτρα
γ) 29 χμ. - Δεμάτι - Σίτσινα - 4 Χμ.
δ) Καβαλλάρι - Ανθρακίτης
ε) Γρεβενίτι - Πηγές Αώου
στ) Φλαμπουράρι - Πηγές Αώου

2) —Βελτίωση βατότητας των δρόμων:
α) Τρίστενο - Ιτέα
β) Μηλιωτάδες - Βουτανάσι
Δεμάτι
γ) Μηλιωτάδες - 29 χμ.
δ) Δασικοί δρόμοι της περιοχής
3) — Η κατασκευή νέου αρδευτικού Μηλιωτάδων - Ποταμιών
4) — Η άμεση εξεύρεση λύσης για τη λειτουργία Χώρου Υγείας Μ.Α.Ι.Σ. Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Α.Τ.Α.) στην ευρύτερη περιοχή Αν. τολ. Ζαγορίου - Μετσόβου.

Εκτός αυτών το Δημοτικό Συμβούλιο του νέου Δήμου πρέπει να μεριμνήσει για τα εξής βασικά ζητήματα:

1. — Στήριξη όσων κατοίκων προτίθενται να ασχοληθούν με το αγροτοτουρισμό.
2. — Στήριξη όσων κατοίκων προτίθενται να ενταχθούν στα παραπάνω νέων αγροτών.
3. — Στήριξη των δασογεωργών και των μικρών βιοτεχνιών ξύλου.
4. — Σωστή αξιοποίηση του φυσικού πλούτου της περιοχής (Διαμάρτυρα Δεματίου κ.λ.π.)
5. — Προβολή της φυσικής ομορφιάς της περιοχής
6. — Αναδείξει τον πολιτισμό των μνημείων (Ιεροί Ναοί, πέτρινα δώματα των Κοινοτήτων στο χώρο της Αναγνωστοπούλειας βιβλιοθήκης του Πατρίτσου).

Σίγουρα η ψυχή του αείμνηστου ευεργέτη Μιχαήλ Αναγνωστοπούλου, ενός μεγάλου άνδρα του Πατρίτσου, με αγαλλίαση θα άκουγε τις σύντομες και περιεκτικές προτάσεις και αισθήματα εισηγήσεις των Προέδρων και τις αποφάσεις τους.

Από τα Νότια της Πατρίδας μας, το Αίκιο του Ελληνισμού από την αρχαιότητα, της Ελληνικότητας θάλασσας του Αιγαίου μας, που τόσο μήνη και τελεοναί και δεν μπορεί να αποστείλει τον αγώνα του για την ανάπτυξη του τόπου μας. Αρκεί να μην αναλωθεί σε ζητήματα δευτερεύουσας σημασίας. Ο τοπικός μας πρόεδρος και δεν μπορεί να αποστείλει τον αγώνα του για την ανάπτυξη του Δήμου για την καλύτερη ζωή των κατοίκων και την προώθηση της περιοχής.

Στις 13-14-15 Μαρτίου αυτού του χρόνου, έγινε στο Πάπιτσο Ζαγορίου Ιωαννίνων συνάντηση των εκπροσώπων (Πρόεδροι, Νομικοί και τεχνικοί Σύμβουλοι) των «ανεξάρτητων» παραδοσιακών κοινοτήτων: Αμπελακίων Θεσσαλίας, Μακρινίτσας Πηλίου, Νυμφαίου Φλωρίνης, Οίας Σαντορίνης και Παλίκου.

Είχε προηγηθεί πρώτη συνάντησή τους στις 20 Δεκεμβρίου 1997 στη Μακρινίτσα με πρωτοβουλία του Προέδρου αυτής της Κοινότητας και είχαν αποφασίσει τότε την ίδρυση ενός Εθνικού Δικτύου Παράδοσης, Πολιτισμού και Κοινωνικού βίου με το διακριτικό τίτλο: «..... των Ελλήνων οι Κοινότητες»...

Είχε άνηθοποι, μορφωμένοι και φιλόδοξοι να προσφέρουν, λάτρεις της ξεχωριστής για τον καθένα και πασίγνωστης στην Ελλάδα και το εξωτερικό ιδιαιτελής πατρίδας τους, αγωνιστών, φιλοδοξούν και ελπίζουν για το μέλλον τους.

Ρομαντισμός: Ναι και ρομαντισμός, αλλά με υπευθυνότητα, με συνείδηση της ιστορικής ευθύνης και του καθημερινού τους.

Αιρετοί άρχοντες «ανεξάρτητων» κοινοτήτων, για τις οποίες ο Νομοθέτης έκανε εξαίρεση και δεν τις κατάργησε. Τιμητική και ιστορική απόφαση που προκαλεί όμως εύκολα ερωτήματα για το μέλλον τους, για την επιβίωσή τους «έξω από το μαντρί», με δική τους υποστήριξη και δική τους ευθύνη.

Είται και η ιδέα της ίδρυσης του Δικτύου της συνεργασίας με τον πρωτότυπο τίτλο «... των Ελλήνων οι Κοινότητες...», βρήκε έδαφος, καρποφόρησε, γέννησε ιδέες, δημιούργησε ελπίδες, προβληματισμούς και φιλοδοξίες για κοινή πορεία, για κοινές επιδιώξεις και οράματα.

Στη δεύτερη αυτή συνάντησή τους οι εκπρόσωποι του Δικτύου διαπίστωσαν με ικανοποίηση ότι υπήρχαν κι είχαν ωριμάσει οι προϋποθέσεις για τη νομιμοποίηση αυτής της εκούσιας συνεργασίας σε μια μορφή Νομικού προσώπου.

Με τη βοήθεια του Νομικού Συμβούλου της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης και του Νομικού του Δικτύου καταρτίστηκε και εγκρίθηκε το καταστατικό με τους κοινούς, τους στόχους και τις επιδιώξεις των πέντε παραδοσιακών κοινοτήτων, στις οποίες ύστερα από αίτησή της εντάχθηκε και η Κοινότητα Πανόριου της Τήνου.

Κι ήταν πράγματι «ιστορική» η στιγμή της «ζωντανής» παρουσίας των Προέδρων αυτών των Κοινοτήτων στο χώρο της Αναγνωστοπούλειας βιβλιοθήκης του Πατρίτσου.

Σίγουρα η ψυχή του αείμνηστου ευεργέτη Μιχαήλ Αναγνωστοπούλου, ενός μεγάλου άνδρα του Πατρίτσου, με αγαλλίαση θα άκουγε τις σύντομες και περιεκτικές προτάσεις και αισθήματα εισηγήσεις των Προέδρων και τις αποφάσεις τους.

Από τα Νότια της Πατρίδας μας, το Αίκιο του Ελληνισμού από την αρχαιότητα, της Ελληνικότητας θάλασσας του Αιγαίου μας, που τόσο μήνη και τελεοναί και δεν μπορεί να αποστείλει τον αγώνα του για την ανάπτυξη του τόπου μας. Αρκεί να μην αναλωθεί σε ζητήματα δευτερεύουσας σημασίας. Ο τοπικός μας πρόεδρος και δεν μπορεί να αποστείλει τον αγώνα του για την ανάπτυξη του Δήμου για την καλύτερη ζωή των κατοίκων και την προώθηση της περιοχής.

Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΣΥΝΕΝΩΝΕΙ

Στις 13-14-15 Μαρτίου αυτού του χρόνου, έγινε στο Πάπιτσο Ζαγορίου Ιωαννίνων συνάντηση των εκπροσώπων (Πρόεδροι, Νομικοί και τεχνικοί Σύμβουλοι) των «ανεξάρτητων» παραδοσιακών κοινοτήτων: Αμπελακίων Θεσσαλίας, Μακρινίτσας Πηλίου, Νυμφαίου Φλωρίνης, Οίας Σαντορίνης και Παλίκου.

Είχε προηγηθεί πρώτη συνάντησή τους στις 20 Δεκεμβρίου 1997 στη Μακρινίτσα με πρωτοβουλία του Προέδρου αυτής της Κοινότητας και είχαν αποφασίσει τότε την ίδρυση ενός Εθνικού Δικτύου Παράδοσης, Πολιτισμού και Κοινωνικού βίου με το διακριτικό τίτλο: «..... των Ελλήνων οι Κοινότητες»...

Είχε άνηθοποι, μορφωμένοι και φιλόδοξοι να προσφέρουν, λάτρεις της ξεχωριστής για τον καθένα και πασίγνωστης στην Ελλάδα και το εξωτερικό ιδιαιτελής πατρίδας τους, αγωνιστών, φιλοδοξούν και ελπίζουν για το μέλλον τους.

Ρομαντισμός: Ναι και ρομαντισμός, αλλά με υπευθυνότητα, με συνείδηση της ιστορικής ευθύνης και του καθημερινού τους.

Αιρετοί άρχοντες «ανεξάρτητων» κοινοτήτων, για τις οποίες ο Νομοθέτης έκανε εξαίρεση και δεν τις κατάργησε. Τιμητική και ιστορική απόφαση που προκαλεί όμως εύκολα ερωτήματα για το μέλλον τους, για την επιβίωσή τους «έξω από το μαντρί», με δική τους υποστήριξη και δική τους ευθύνη.

Είται και η ιδέα της ίδρυσης του Δικτύου της συνεργασίας με τον πρωτότυπο τίτλο «... των Ελλήνων οι Κοινότητες...», βρήκε έδαφος, καρποφόρησε, γέννησε ιδέες, δημιούργησε ελπίδες, προβληματισμούς και φιλοδοξίες για κοινή πορεία, για κοινές επιδιώξεις και οράματα.

Στη δεύτερη αυτή συνάντησή τους οι εκπρόσωποι του Δικτύου διαπίστωσαν με ικανοποίηση ότι υπήρχαν κι είχαν ωριμάσει οι προϋποθέσεις για τη νομιμοποίηση αυτής της εκούσιας συνεργασίας σε μια μορφή Νομικού προσώπου.

Με τη βοήθεια του Νομικού Συμβούλου της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης και του Νομικού του Δικτύου καταρτίστηκε και εγκρίθηκε το καταστατικό με τους κοινούς, τους στόχους και τις επιδιώξεις των πέντε παραδοσιακών κοινοτήτων, στις οποίες ύστερα από αίτησή της εντάχθηκε και η Κοινότητα Πανόριου της Τήνου.

Κι ήταν πράγματι «ιστορική» η στιγμή της «ζωντανής» παρουσίας των Προέδρων αυτών των Κοινοτήτων στο χώρο της Αναγνωστοπούλειας βιβλιοθήκης του Πατρίτσου.

Σίγουρα η ψυχή του αείμνηστου ευεργέτη Μιχαήλ Αναγνωστοπούλου, ενός μεγάλου άνδρα του Πατρίτσου, με αγαλλίαση θα άκουγε τις σύντομες και περιεκτικές προτάσεις και αισθήματα εισηγήσεις των Προέδρων και τις αποφάσεις τους.

Από τα Νότια της Πατρίδας μας, το Αίκιο του Ελληνισμού από την αρχαιότητα, της Ελληνικότητας θάλασσας του Αιγαίου μας, που τόσο μήνη και τελεοναί και δεν μπορεί να αποστείλει τον αγώνα του για την ανάπτυξη του τόπου μας. Αρκεί να μην αναλωθεί σε ζητήματα δευτερεύουσας σημασίας. Ο τοπικός μας πρόεδρος και δεν μπορεί να αποστείλει τον αγώνα του για την ανάπτυξη του Δήμου για την καλύτερη ζωή των κατοίκων και την προώθηση της περιοχής.

Στις 13-14-15 Μαρτίου αυτού του χρόνου, έγινε στο Πάπιτσο Ζαγορίου Ιωαννίνων συνάντηση των εκπροσώπων (Πρόεδροι, Νομικοί και τεχνικοί Σύμβουλοι) των «ανεξάρτητων» παραδοσιακών κοινοτήτων: Αμπελακίων Θεσσαλίας, Μακρινίτσας Πηλίου, Νυμφαίου Φλωρίνης, Οίας Σαντορίνης και Παλίκου.

Είχε προηγηθεί πρώτη συνάντησή τους στις 20 Δεκεμβρίου 1997 στη Μακρινίτσα με πρωτοβουλία του Προέδρου αυτής της Κοινότητας και είχαν αποφασίσει τότε την ίδρυση ενός Εθνικού Δικτύου Παράδοσης, Πολιτισμού και Κοινωνικού βίου με το διακριτικό τίτλο: «..... των Ελλήνων οι Κοινότητες»...

Είχε άνηθοποι, μορφωμένοι και φιλόδοξοι να προσφέρουν, λάτρεις της ξεχωριστής για τον καθένα και πασίγνωστης στην Ελλάδα και το εξωτερικό ιδιαιτελής πατρίδας τους, αγωνιστών, φιλοδοξούν και ελπίζουν για το μέλλον τους.

Ρομαντισμός: Ναι και ρομαντισμός, αλλά με υπευθυνότητα, με συνείδηση της ιστορικής ευθύνης και του καθημερινού τους.

Αιρετοί άρχοντες «ανεξάρτητων» κοινοτήτων, για τις οποίες ο Νομοθέτης έκανε εξαίρεση και δεν τις κατάργησε. Τιμητική και ιστορική απόφαση που προκαλεί όμως εύκολα ερωτήματα για το μέλλον τους, για την επιβίωσή τους «έξω από το μαντρί», με δική τους υποστήριξη και δική τους ευθύνη.

Είται και η ιδέα της ίδρυσης του Δικτύου της συνεργασίας με τον πρωτότυπο τίτλο «... των Ελλήνων οι Κοινότητες...», βρήκε έδαφος, καρποφόρησε, γέννησε ιδέες, δημιούργησε ελπίδες, προβληματισμούς και φιλοδοξίες για κοινή πορεία, για κοινές επιδιώξεις και οράματα.

Στη δεύτερη αυτή συνάντησή τους οι εκπρόσωποι του Δικτύου διαπίστωσαν με ικανοποίηση ότι υπήρχαν κι είχαν ωριμάσει οι προϋποθέσεις για τη νομιμοποίηση αυτής της εκούσιας συνεργασίας σε μια μορφή Νομικού προσώπου.

Με τη βοήθεια του Νομικού Συμβούλου της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης και του Νομικού του Δικτύου καταρτίστηκε και εγκρίθηκε το καταστατικό με τους κοινούς, τους στόχους και τις επιδιώξεις των πέντε παραδοσιακών κοινοτήτων, στις οποίες ύστερα από αίτησή της εντάχθηκε και η Κοινότητα Πανόριου της Τήνου.

Κι ήταν πράγματι «ιστορική» η στιγμή της «ζωντανής» παρουσίας των Προέδρων αυτών των Κοινοτήτων στο χώρο της Αναγνωστοπούλειας βιβλιοθήκης του Πατρίτσου.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Του ΒΑΣ. ΤΖΙΟΒΑ

Πρωτ' Μ. Παρασκευής. Προσκύνημα στον Επιτάφιο του χωριού (...στους επιτάφιους, μάλλον). Πάνε κάποια χρόνια τώρα, που δεν ανηφόριζε προς τον Αϊ-Θανάση μας. Συντροφιά ο Σπύρος, αγαπητός συγγενικός και φίλος κι ο γιός μου, με λίγα λουλούδια στο χέρι, να «ράνουμε τους τάφους».

Στο προσάυλιο της εκκλησίας μας υποδέχεται ο Δημοσθένης. Κοινωνικός Σύμβουλος, επίτροπος και νεοκόρος... κι ακόμα! Ευτύχημα για το ημαρμένο χωριό μας. Παρά τα προβλήματα υγείας του, προσφέρει σήμερα όσο κανένας. Πεντακάθαρη, φροντισμένη με αγάπη και νοικοκυροσύνη η αρχοντο-εκκλησιά μας, το μόνο που μας θυμίζει άλλες καλές εποχές του χωριού. Ας είναι καλά.

Εκεί στη μέση της κι ο Επιτάφιος, εκείνος ο ίδιος των παιδικών μας χρόνων, που «μυτουσουλιώντας» περάσαμε από κάποιον τον τόσε φορές. Σερνά σκολιμένους με λίγα λουλούδια (τάφερε η Κική, μας έβλεπε ο Τέννης). Μας είπε, ακόμα, πως Σταύρωση τη Μ. Πέμπτη, φέτος δεν έγινε. Κι έτσι αναγκαστικά έγινε εκείνο το πρωτ' της Μ. Παρασκευής, βιαστικά, Σάββατο και Αποκαθήλωση μαζί!! Δεν περίεργε, βλέπετε, ένας από τους 5-6 της κάθε εκκλησίας στα Γιάννινα, ώστε να σταυρωθεί ο Χριστός στην ώρα του και στο χωριό μας. Δε βαρέσασ... Εκεί στα ορεινά και ξεκληρισμένα χωριά μας, ο Χριστός σταυρώνεται όλο το χρόνο... Ας είναι.

Λιγότερη περιπλοκή, εκεί στη σωστή της άδειας εκκλησίας μας κι εύκολα η σκέψη αλαργύνει σ' άλλες εποχές και στα παιδικά μας βιώματα, τ' ανεξίτηλα: Ο ίδιος αυτός Επιτάφιος, πνιγμένος στα «πασχαλιόμασνα» (βιολέτες) κι άλλα αγριο-λουλούδια, μαζεμένα από μας τα σχολαρχούδια (κι είμαστεν τόσα τότε...) στις πουρνάρφυτες πλαγιές, στα «Μεγάλα Πουρνάρια» και «στ' Ανήμια». Δίπλα και γύρω, στα ξύλινα σταύδια, γερόντιστες μαυροντυμένες (τόσες, όσο όλο το χωριό σήμερα...) χαροκαμένες μάνες οι πιο πολλές, βουβές μοιρολόγισσες του Σταυρωμένου. Εκεί, από την Αποκαθήλωση ως την Ανάσταση. Το βράδυ, στον Επιτάφιο Θρήνο, «αρίσκα» τότε η εκκλησιά μας, μέχρι πάνω στο γυναικονίτη, όπως κι όλη τη Μεγάλη Βδομάδα.

Ξεχωριστά χαραγμένη στη μνήμη μας, η Σταύρωση τη Μ. Πέμπτη. Ειδικά η στιγμή εκείνη που ο μακαρίτης ο Φάνης ο Ζαμπακίδης (πατέρας του Τέννη), μια ζωή νεοκόρος, πριν το «Σήμερον χερμάτι επί ξύλου», «οβαρνούσε» προς το κέντρο του Ναού τις τρεις βαριές παλεκτικές πέτρες «τζιουμες» κι' ύστερα με τα συνεργά του στέριωνε το Σταυρωμένο και τις δύο ειδικές και τη Παναγία και τον Ιωάννη, ξεβρά και δεξιά, χτυπώντας γκάτ-γκουτ, γκάτ-γκουτ τις ξύλινες σφήνες στις τρύπες των λυθαρίων, για να σφίξουν, μέσα σε μυσταγμένη σιωπή. Ένα όλος διαπερνώντας όλοτο εκκλησίασμα, σαν εκείνη τη στιγμή πράγματι να «ρχίζονται το κατ'έσχατο του ουρανού». Αυτή την αίσθηση ποτέ δεν την ένιωσα σ' άλλη εκκλησιά.

Κι ύστερα η χαρά της Ανάστασης κι εμείς τα παιδιά με τα αυτοσχέδια χαρτίνα, παρδαλά φανάρια στα χέρια μας, να γυρίζουμε τη νύχτα και τα σοκάκια του χωριού μας. Κι ακολουθούσε εκείνο το ανεπανάλητο τριήμερο τρικούβεργο πανηγύρι στο μεσοχώρι μας.

Με το Σπίτο, σμίγαμε φωναχτά πιά, τις μνήμες μας, φορτωμένες απο μια πικρή νοσταλγία γι' αυτόν το κόσμο, που έφυγε για πάντα. Οι δικές μου αρχίζουν εκεί κάπου στις αρχές της δεκαετίας του '40. Τον Σπύρο, μια δεκαετία πιο μπροστά. Και τον δυο μας, τελειώνουν εκεί στα μέσα της δεκαετίας του '50, η οποία σηματοδοτεί και την αρχή της ερήμωσης των χωριών μας.

«Θυμάσαι» ο ένας, «θυμάσαι» ο άλλος και τελειωμό οι θυμίες δεν έχουν.. Πάντα έτσι με μας του 4-5 που μείναμε και βολομάσαμε για να θυμιάσουμε ακόμα. Ο 30χρονος γιός μου μας άκουγε, χωρίς να μπορεί να πιστέψει, πως σε τούτον εδώ τον ερμώτοπο κάποτε βόγγαγε, τραγουδούσε και χόρευε η ζωή.

Πριν αφήσουμε την εκκλησιά μας και τον Τέννη, ένα κέρσι στο γεμάτο οστεφυλάκειο, φροντισμένο κι αυτό με αγάπη και σεβασμό, που ταιριάζει στο χώρο. Εκεί στα ράφια του, σειρά σφιγμένα σε ξύλινα κουτιά, με μια ξεθοριασμένη —τα πιο πολλά— φωτογραφία στη πρόσφυση τους, ότι αείωνε από τον κόσμο εκείνον που γνωρίσαμε, που ζήσαμε, που θυμόμαστε. Κάθε ξύλινο κουτί γι' ένα κομμάτι από την ιστορία του των τελευταίων 50-60 χρόνων, τουλάχιστον. Εκεί οι ξεωμάτια και δουλειάδες του καμπίου μας, του γεννημάτα και των λόγων μας! Εκεί οι δασκαλοί μας, οι τζιουμές μας, οι ξενιτεμένοι μας. Εκεί οι χρυσόφορες γυναίκες του χωριού μας, οι μάνες κι οι γιαγίες μας. Εκεί όλο το χωριό μας.

Κι απέσω η ερημία. Η ερημία αβάσταχτη. Κατηφορίζοντας τα σοκάκια του παλαιού Πασαλίου, δε συναντήσαμε άνθρωπο ν' αλλάξουμε κομμάτι. Κλειστό και το νυχτίσιο Καφεγέιο μας στο μεσοχώρι, που φταχτήρι με πολλές ελπίδες και κόπους. Καμένο αρχοντοχώρι μας... «που έδωσε το κάλλος σου»!!

Και πώς να ελπίσει, πώς να πιστέψει κανείς στην Ανάσταση; Ανάσταση για τα χωριά μας, σημαίνει πρώτα και πάνω απ' όλα, νέα σε ηλικία και γερά παρρηγόνα χέρια. Και πού να τα βρεις;... Η ματιά μας φέρνει γύρα στο κάμπο μας. Κι εκεί η ίδια ερημία. Άδειος και σε χρόνια! αγροτάσιον. Μόνο οι δυο πτηνοτροφικές μονάδες, η μία καινούρια και καινοτόμος μονάδα εκτροφής στρουθοκάμηλων, μια δυο προβατοτροφικές που αντέχουν ακόμα και μια μελισσοκομική, η μόνη ίσως ελπίδα και χαράμαδα αισιοδοξίας, γιατί δουλεύονται από νέα παιδιά. Ένας πωρήνας μικρός, μαζιά από την οποία θα μπορούσε να γίνει, να ξεκινήσει και κάποιος πωροφόρος. Αρκεί αυτά τα παιδιά ν' αντέχουν, σε μια εποχή τόσο αντίθετη για κάποιες επιλογές ζωής. Μήπως και τελικά υποχρεωθούμε όλοι να ανακαλύψουμε εκ νέου τη ζωή μας. Εκείνη την απλή και την «απλοή» που ξεπερνάει τις «χάρες», στη θέση της σφιγμένης, που όλο κι γίνεται άγρια ζουγκλα.

Μ' αυτές τις σκέψεις αφήσαμε το χωριό, και με τις ευχές μας για καλή Ανάσταση, που σε πέσμα του χαλαρού, δεν θα

ΖΑΓΟΡΙ

Ζωγραφική ενότητα του Ζαγοριού που βρίσκεται πάνω στο ορεινό συγκρότημα της Πίνδου, είναι περιοχή εντελώς καθαρισμένη από τα βουνά και τα ποτάμια που την περιβάλλουν. Ως όρια έχει βόρεια τον ποταμό Αώο, νότια το βουνό Μιτσικέλι, ανατολικά τον εθνικό δρόμο Μετσόβου-Ιωαννίνων και δυτικά τον εθνικό δρόμο Ιωαννίνων-Κόνιτσας. Η σχεδόν τριγωνική αυτή περιοχή που ορίζεται από τρεις ψηλές κορυφές της Πίνδου, την Γκαμήλα, το Μαυροβούνι και το Μιτσικέλι φημίζεται τόσο για την ποικιλία και την ομορφιά του τοπίου της, άλλοτε άγριο με βράχους και χαράδρες, άλλοτε πιο ήμερο και πυκνά δάση, όσο και για την ιστορία και την ευμάρεια των οικισμών της τον προηγούμενο αιώνα. Καθρέφτη της ευμάρειας αποτελεί το δομημένο περιβάλλον, με κατασκευές ιδιαίτερα προσεγμένες και επιμελημένες, που στέκουν σήμερα με όλη τους την εγκατάλειψη φρουροί και μάρτυρες του παρελθόντος τους. Με μόνο υλικό την πέτρα, βρίσκονταν διάσπαρτα σε όλη την έκταση, βρύσες, γεφύρια, μοναστήρια, εκκλησίες και χωριά χτισμένα με γνώμονα την προστασία από τις δύσκολες καιρικές συνθήκες και τις συχνές επιδρομές κατακτητών και ληστών.

Θέση σημαντική στον περίγυρο αυτό κατέχει η χαράδρα του Βίκου, όχι μόνο στη διαμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά διότι ήταν και τόπος όπου εύρισκαν καταφύγιο οι κάτοικοι σε περιόδους επιδρομών, ο τόπος που προμήθευε δομικά υλικά, πέτρα και ειδικό χώμα και ο τόπος όπου φύονται τα περίφημα βότανα που χρησιμοποιούσαν οι πασίγνωστοι κομπογιαννίτες βιογιατροί.

Οι πρώτοι συγκροτημένοι οικισμοί του Ζαγοριού αναφέρονται σε χρυσόβουλο του 1352 και εντοπίζονται στο δυτικό τμήμα, είναι το Πάπιγκο και το Πάνω και Κάτω Πεδινό που φαίνεται να ήταν και ο παλιότερος πυρήνας του Ζαγοριού ενώ τα άλλα τμήματά του αποικίστηκαν και αναπτύχθηκαν αργότερα. Από το 1380 μέχρι το 1430 έγιναν σφοδρές επιδρομές από τους Αλβανούς και τους Τούρκους σε όλη την Ήπειρο, με αποτέλεσμα να καταστραφεί το δυτικό τμήμα και να αναπτυχθεί το κεν-

τρικό και το ανατολικό. Σ' αυτήν την περίοδο δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν τα περισσότερα χωριά όπως το Καπέσοβο, Κουκούλι, Τσεπέλοβο, Κήποι, Βίτσα, Μονοδένδρι, Δίλοφο, Ελάτη, Μακρυνό, Ασπράγγελοι και άλλα. Όλοι οι οικισμοί πέρασαν περιόδους ακμής και παρακμής από την ίδρυση τους μέχρι και πρόσφατα.

Ο αριθμός των χωριών δεν ήταν σταθερός σε όλη την διάρκεια της πορείας τους. Το 1678 το Ζαγόρι είχε 60 χωριά, στα μέσα του 19ου αιώνα 46 και σήμε-

Επιστροφή από γλέντι.

ρα 45. Το γεγονός αυτό οφείλεται ή σε καταστροφές οικισμών από επιδρομές ή σε εγκατάλειψή τους από τους κατοίκους που μετοικούν δημιουργώντας άλλα χωριά.

Πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι όλα τα χωριά του Ανατολικού Ζαγοριού και μερικά του Κεντρικού κήκαν από τους Τούρκους (1912) και τους Γερμανούς (1940) με αποτέλεσμα να χάσουν την μορφολογική τους ταυτότητα.

Ζοικονομία της περιοχής στηριζόταν πάντα στην κτηνοτροφία, τα δάση και στις λίγες εύτερες και καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Γι' αυτό η ακμή και ο πλούτος της περιοχής ήταν αποτέλεσμα ευκαιριών έξω από τον τόπο και πέρα από τις δυνατότητές του.

Προήλθε από τα ταξίδια και τη μετανάστευση στο εξωτερικό. Βέβαια υπήρχε και ένας πολύ ουσιαστικός πρόσθετος λόγος. Τα προνόμια και η αυτοδιοίκηση που είχαν παραχωρήσει

οι Τούρκοι αρχικά σε 14 χωριά της περιοχής που με τα χρόνια επεκτάθηκε και στα υπόλοιπα.

Του ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΑΚΗ

Τον 17ο αιώνα ολόκληρη η περιφέρεια αποτελέσσε αυτοδιοικούμενη ομοσπονδία υπό το όνομα Κοινόν ή Βιλαέτι του Ζαγοριού, διοικούμενη υπό του γενικού προεστού που εκαιείτο Βεκύλης του Ζαγοριού και διέμενε στα Ιωάννινα, εκλεγόμενος ανά εξάμηνο από δύο επιτρόπους από κάθε κοινότητα.

κοινωνικά, ενώ οι Μέτοικοι και οι Γύφτοι αποτελούσαν τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα χωρίς δικαίωμα ψήφου ούτε δική τους. Έτσι οι Ζαγοριώτες είναι έμποροι, δάσκαλοι, δημόσιοι υπάλληλοι, επιστήμονες, κληρικοί, πρόκριτοι, κάτοικοι μεμονωμένη ιδιοκτησία. Οι Μέτοικοι χωρίζονταν στους Αρβανίτες και τους Σουλιώτες, άνθρωποι ταπεινών για την προστασία των Ζαγορισιών και εργάτες γης των χωράφια τους. Οι Γύφτοι είναι σιδεράδες, οργανοπαίστες, καθαυτοί, χωρίς κανένα κοινωνικοοικονομικό ρόλο και ζούσαν στην περιφέρεια του οικισμού. Εκτός απ' αυτές τις ομάδες υπήρχαν και οι Σκηνίτες Σαράντα που αποτελούσαν μια κοινωνική ομάδα ξεχωριστή από τους χωρικούς (γεφύρια, λιθοστρω-τοβλάδικη που ζούσαν κυρίως, μονοπάτια) και τη δυνατότητα στα βορειοανατολικά χωριά. Στα οπτικές επικοινωνίας, δι τις νήσεις τόποι μετανάστευσαν θήκες ασφαλείας (όχι ευτων Ζαγορισιών ήταν η Ρωσία, πρόκριτοι, κρυμμένοι από τις πο-Αίγυπτος, η Ρουμανία, η Κενταμύσινασσε στρατές ληστών κή Ευρώπη και η Κωνσταντινούπολη και τη θέα (αμφιθεαρεύμα αρχίζει πολύ νωρίς σε πηλαγίες προσήλτες συγκεκριμένη μορφή παύση φυλαγμένοι από ανέμους) στα τέλη του 15ου αιώνα. Οι στ) την ύπαρξη βοσκής και

Από τα μέσα του 18ου αιώνα ο ρυθμός των αποδημιών αυξάνεται με αποτέλεσμα μερικούς κατοικισμένους φόρους, η δε είσοδος Τούρκων στην περιοχή ήταν απαγορευμένη. Τα προνόμια αυτά άρχισαν να περιορίζονται μετά την αποστασία και την ήττα του Αλή Πασά που υποστήριξαν οι Ζαγοριώτες και κατά το 1868 καταργήθηκαν τελείως.

Έναντι της αυτονομίας του το Ζαγόρι κατέβαλλε μόνο μερικούς κατοικισμένους φόρους, η δε είσοδος Τούρκων στην περιοχή ήταν απαγορευμένη. Τα προνόμια αυτά άρχισαν να περιορίζονται μετά την αποστασία και την ήττα του Αλή Πασά που υποστήριξαν οι Ζαγοριώτες και κατά το 1868 καταργήθηκαν τελείως.

Οπως η οικονομική ανάπτυξη έτσι και η κοινωνική διάρθρωση της περιοχής παρουσιάζει ιδιομορφίες. Πρόκειται για κοινωνία αυτοκαταναλωτική που δεν ανήκει στον μεταπρατικό χώρο και δεν έχει έντονες διαφοροποιήσεις. Καθοριστικός παράγοντας των διαφοροποιήσεων ήταν οι ομάδες (φυλές) που κατοικούσαν στους οικισμούς: οι Ζαγοριώτες (γηνγενείς), οι Μέτοικοι (κάτοικοι άλλων περιοχών της Ηπείρου, που αφομοιώθηκαν μετά από χρόνια) και οι Γύφτοι. Απ' αυτούς οι Ζαγοριώτες είναι εκείνοι που εξελίσσονται οικονομικά και

ού του αιώνα. Γυρίζοντας κάποια στιγμή τα χωριά τους οι πλούσιοι πια ετανάστες, μεγάλωναν τα σπίτια τους, ή φαινόμενο συχνότερο έχτιζαν καινούργια σύμφωνα με τα πρότυπα των αστικών σπιτιών της Ευρώπης, οπότε άρχισαν να συρρέουν κτίστες από τα κοντινά χωριά, ξυλουργοί από τον Γοργοπόταμο (πρώην ούρνοβο) και αργότερα ζωγράφοι από τους Χιονάδες.

Τα κριτήρια επιλογής της θέσης των χωριών δεν διαφέρουν από εκείνα που ίσχυαν για το χτίσιμο των άλλων Ηπειρωτιδων οικισμών. Δηλαδή: α) τοπογραφία της περιοχής (θέση κοινωνική ομάδα ξεχωριστή από τους χωρικούς (γεφύρια, λιθοστρω-τοβλάδικη που ζούσαν κυρίως, μονοπάτια) και τη δυνατότητα στα βορειοανατολικά χωριά. Στα οπτικές επικοινωνίας, δι τις νήσεις τόποι μετανάστευσαν θήκες ασφαλείας (όχι ευτων Ζαγορισιών ήταν η Ρωσία, πρόκριτοι, κρυμμένοι από τις πο-Αίγυπτος, η Ρουμανία, η Κενταμύσινασσε στρατές ληστών κή Ευρώπη και η Κωνσταντινούπολη και τη θέα (αμφιθεαρεύμα αρχίζει πολύ νωρίς σε πηλαγίες προσήλτες συγκεκριμένη μορφή παύση φυλαγμένοι από ανέμους) στα τέλη του 15ου αιώνα. Οι στ) την ύπαρξη βοσκής και

Οι οικισμοί έχουν χαρακτήρα αυξανόμενου με σχετικά πυκνή δόφανές στα χωριά. Ιδρύονται όπου το κάθε κτίσμα έχει σχολεία, στρώνονται δρόμοι, υπάρχουν αμυντική ικανότητα. κτιζονται σπίτια και το Ζαγόρι είναι πηλίοι πέτρινοι μαντρότοιχοι και χωρίζεται σε όλη την Ήπειρο γιάντα κλεισμένες ξύλινες αυτον πλούτο και τον πολιτισμό. Μπορείς, αποτελούν ισχυρό πρόγραμμα ανάμεσα στη δημόσια ο δρόμος) και ιδιωτική (σπίτι) άντρες. Οι γυναίκες έμεναν σπώ.

Είναι οικισμοί μονοκεντρικοί, χωριά και φρόντιζαν τα παιδιά τους ηλικιωμένους και έμεναν ένα δηλαδή κέντρο, το με-χωράκι και γύρω τα σπίτια κατά από ληστές, καλλιέργεια χωραιοιόνες. Στο μεσοχώρι ή κοντά (φίω). Πρέπει να σημειωθεί ότι βρίσκονται τα κοινά χωριά, εδώ, ότι οι ξενιτεμένοι από την ύπαιθρο, έστελναν χρήματα στις οικογένειες τους. Τα έφερναν μαζί τους όταν γύριζαν πίσω, ή έφεραν κληροδοτήματα. Ακόμη και οι κοινωνικές συγκεντρώσεις και οι εμπορικές συναλλαγές των κατοίκων.

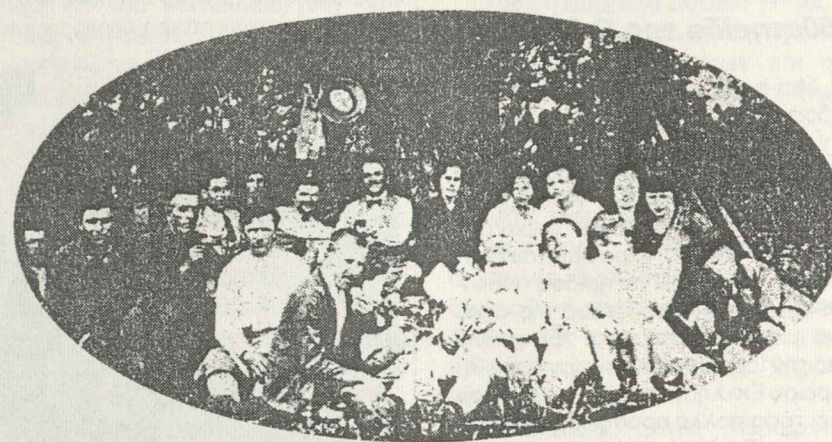
Με κέντρο το μεσοχώρι επι-όρφωση του εδάφους ανα-τύσσεται το δίκτυο πεζόδρο-των Αδελφών Ριζόρη, η Βίτσα από το κληροδοτήμα Παπαζώ-των που διασχίζουν τις γειτο-γής και οδηγούν στους τόπους γήλου. Μεγάλη ποσά που κατατεθειμένα σε Τράπεζες της Ανατολικής Ευρώπης (κυρίως Ρουμανίας και Ρωσίας) χάρη με τις πολιτειακές αλλαγές

ΖΑΓΟΡΙ

Άλλες χαρακτηριστικές κατασκευές που κατέχουν θέση σημαντική στη ζωή των οικισμών είναι οι βρύσες και τα γεφύρια. Η περιοχή του Ζαγοριού δεν χαρακτηρίζεται για αφθονία πηγών. Οι πηγές είναι αντίστροφα ανάλογες με τον αριθμό των

και γνωστή για τα πέτρινα γεφύρια της, στο Ζαγόρι όμως βρίσκονται τα πιο παλιά και τα πιο ενδιαφέροντα δείγματα.

Οι λόγοι που το γέννησαν είναι καθαρά κυκλοφοριακοί. Η περιοχή διέρχεται από πολλά ρέματα, που αν και το καλοκαίρι

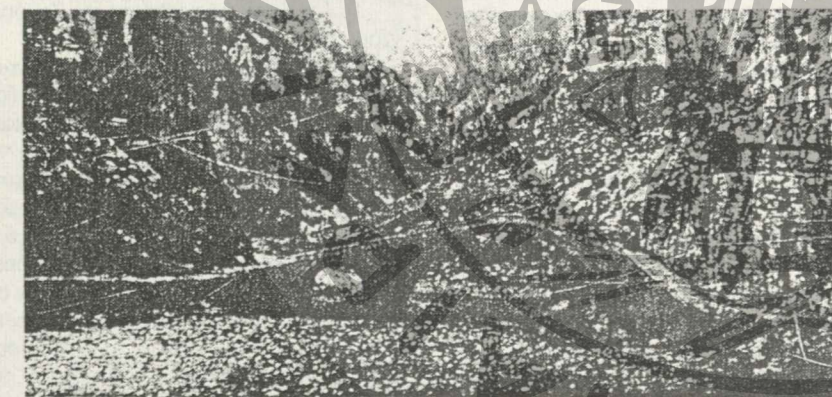

«Ζαφέτι» στον Αη-Νικόλα στα Λειβαδάκια, στην περίοδο του Μεσοπολέμου.

οικισμών. Αλλά οι βρύσες που χτίζονται είναι όπως και τα σπίτια κατασκευές ποιότητας. Είναι κτίσματα ανεξάρτητα, τετράγωνα που συχνά βρίσκονται στο μεσοχώρι ή σε κύριο οδικό άξονα του οικισμού. Έχουν θολωτή κατασκευή που δεν φαίνεται απ' έξω, πεζούλια για τους περαστικούς, ποτίστρες για τα ζώα και ρείθρια για να φεύγουν τα νερά. Παλαιότερα μερικές είχαν και μικρό δωμάτιο σε όροφο για τους περαστικούς ξένους, δείγμα και αυτό ανθρωπιάς και κοινωνικής ευαισθησίας που χαρακτήριζε την εποχή.

Τα γεφύρια είναι μικρά αριστουργήματα που ξεχωρίζουν για την κομψότητα της μορφής και την τελειότητα της κατασκευής τους. Όλη η Ήπειρος εί-

είναι σχεδόν ξερά, τον χειμώνα είναι πολύ άγρια και ορμητικά. Παρόληθα με την ανάπτυξη οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων που ξεπερνούσαν τα όρια του κάθε οικισμού άρχισαν να χτίζονται γεφύρες που ένωσαν τις γειτονιές μεταξύ τους και τους τόπους δουλειάς των κατοίκων. Αργότερα με τα καραβάνια που πραγματοποιούσαν την διακίνηση του εμπορίου για τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης η ανάγκη για την ζεύξη των μικρών ποταμών και των ρεμάτων έγινε επιτακτική. Στην αρχή έγιναν πρόχειρες ξύλινες κατασκευές και από τα μέσα του 18ου αιώνα άρχισαν να χτίζονται πέτρινα γεφύρια, γερά με την χρηματοδότηση πλούσιων κατοίκων της περιοχής, προκρί-

Το «Γεφύρι του Μίσσιου» στην κοίτη της Χαράδρας του Βίκου.

των και μεταναστών, κατά την περίοδο της ακμής του Ζαγοριού.

Είναι χτισμένα από τους Κιο-προυλήδες (συντεχνίες μαστόρων ειδικευμένων στο χτίσιμο γεφυριών). Πρώτα έστησαν τον ξυλότυπο. Το χτίσιμο άρχιζε ταυτόχρονα από τις δύο πλευρές και προχωρούσε σιγά σιγά προς την κορυφή διαμορφώνοντας το τόξο με τρόπο που να αντιμετωπίζονται οι πλεονεκτήσεις και η πίεση του νερού, σε σημεία όπου τα ρέματα στενεύουν και τα βράχια είναι πολλή και στέρεα. Διαφέρουν ως προς την ποικιλία στη μορφή τους και καθορίζεται από το μέγεθος και τον αριθμό των τόξων, ημικυκλικών ή οξυκόρυφων που δίνουν την ταυτότητα σε κάθε γεφύρι και έχουν προκύψει από το πλάτος του ρέματος ή ποταμού και το μεράκι των μαστόρων. Εκτός από τα βασικά τόξα υπάρχουν στην βάση ή στον κορμό τους τόξα και καμάρες μικρές που ελίσφραινουν την όλη κατασκευή και επιτρέπουν την γρήγορη διέλευση του νερού σε περίπτωση νεροποντής. Το πλάτος τους είναι συνήθως γύρω στα δύο μέτρα με οδόστρωμα διαμορφωμένο ακριβώς όπως τα λιθοστρώματα των χωριών. Το αισθητικό αποτέλεσμα είναι τέλειο, ανάλογο και απόλυτα ενταγμένο στο περιβάλλον. Συχνά σε κάθε γεφύρι υπήρχε κάποιο χτίσμα σημαντικό για τους κατοίκους, μύθος ή Χάνι.

Τα πιο σημαντικά γεφύρια στο Ζαγόρι είναι: του Νούτσου ή Κόκκορου (μονότοξο 1750), το Καλογερίκο ή του Πηλακίδα (τόξο 1814), του Μίσσιου (δίτοξο 1748), του Κοντοδμήμου ή Λαζαρίδη (μονότοξο 1753), του Πιτάωνη (μονότοξο 1830), το Παλιόγεφυρο (μονότοξο με άγνωστη ημερομηνία κατασκευής), του Χάτσιου (μονότοξο 1804), του Καμπέρ Αγά (μονότοξο με άγνωστη ημερομηνία κατασκευής), της Τσιπιάνης (μονότοξο 1875), της Βαβούσας (μονότοξο 1748) και άλλα.

Συμπερασματικά η περιήγηση του Ζαγοριού δεν είναι μόνο ένα χειμερινό ταξίδι στον χρόνο και την παράδοση, αλλά και μία πλούσια εμπειρία από φυσιογνωμίες εντυπώσεις.

(Αναδημοσίευση από το ΔΕΛΤΙΟ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ τεύχος 248 (Φεβρουάριος-Γενάρης 1998))

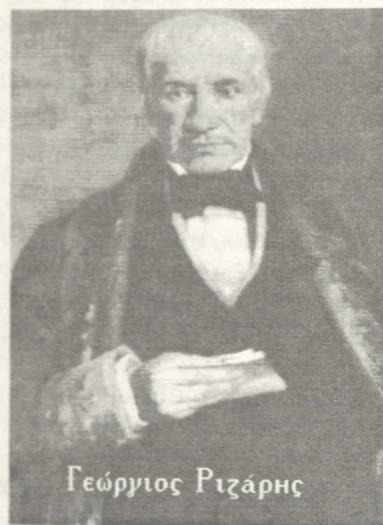
Μια έκδοση της Ριζαρείου με ξεχωριστή σημασία

«ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΤΗΣ 150ΕΤΗΡΙΔΟΣ 1844-1944»

Κυκλοφόρησε πρόσφατα μια πολυτελής έκδοση από τη Ριζαρεία Εκκλησιαστική Σχολή στην οποία καταγράφονται όλες οι εκδηλώσεις, που έγιναν πριν 4 χρόνια για τον εορτασμό των 150 χρόνων λειτουργίας της Σχολής τόσο στην Αθήνα όσο κι εδώ στα Γιάννινα και το Μονοδένδρι τη γενέτειρα των μεγάλων ευεργετών Μάνθου και Γεωργίου Ριζάρη. Η έκδοση αυτή απέσπασε τα πλέον ευμενή σχόλια τόσο για το περιεχόμενό της, όσο και για την καλαισθητική της εμφάνιση και αξίζει αντί άλλης παρουσίασης από μέρους μας, να παραθέσουμε το σχετικό σχόλιο για την έκδοση της εκλεκτής δημοσιογράφου της «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ» κ. Ελένης Μπιστικά, που δημοσιεύτηκε στην ως άνω εφημερίδα στις 7 Απριλίου 1998.

Σ.Θ.

Επετειακός τόμος για την 150ετηρίδα της Ριζαρείου

Γεώργιος Ριζάρης

Μια πολύ ωραία όσο και χρήσιμη έκδοση, σε μια κοινωνία που αναζητά τον καλύτερο εαυτό της μέσα από δημιουργικά πρότυπα, έφθασε στο δημογραφικό γραφείο. Καταγράφει τα γεγονότα μιας πολύ σημαντικής επετείου, δίνει το «Χρονικό του Εορτασμού της 150 ετηρίδας (1844-1994)», όπως είναι ο τίτλος της —μέσα από μια αναδρομή στα 150 χρόνια από την ίδρυση και λειτουργία της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής, που έχει τόσα πολλά προσφέρει στον τόπο, στην Εκκλησία αλλά και στην ανάδειξη προτύπων που να δίνουν το παράδειγμα για ευεργεσία και προσφορά σε καθημερινή όσο και διαρκή, μακρόχρονη βάση.

Αν κάποιος ρωτήσει —και δεν είναι πολλοί αυτοί που δεν ξέρουν— τι σημαίνει «Ριζαρείος» και τι έχει προ-

σφέρει, όλες οι απαντήσεις είναι καταχωρημένες με σαφή και σεμνό τρόπο στις 189 σελίδες σε μεγάλο σχήμα, σαν σε πάπυρο, στο βιβλίο αυτό. Παρουσιάζονται δε, μέσα από το έργο τους, και όλες οι προσωπικότητες που την υπηρέτησαν (διακόνησαν, ο ορθότερος όρος) από την θέση του Διοικητικού Συμβουλίου, όπως ορίζει η ιδιόχειρος Διαθήκη του Γεωργίου Ριζάρη. Ο Γεώργιος μαζί με τον αδελφό του τον Μάνθο, ο οποίος απεβίωσε το 1825 στην Μόσχα, ήταν οι δημιουργοί μιας τεράστιας περιουσίας που το μεγαλύτερο μέρος αξιοποιήθηκε ή αναλώθηκε για να βοηθήσει ειδικά τους τομείς Παιδείας του νεοουσταθέντος Ελληνικού Κράτους, χωρίς όμως να ξεχνούν την ιδιαίτερα τους πατρίδα, το Μονοδένδρι και τα Ζαγοροχώρια της Ηπείρου, απ' όπου τα δύο αδελφία ξεκίνησαν την μεγάλη τους πορεία. Μεγάλη και δυναμική η πορεία της Ριζαρείου σ' αυτά τα 150 χρόνια, όπως τα ισόβια μέλη του Δ.Σ. την διέγραψαν στους μεσοτούς λόγους τους: «η Ριζαρεία, όπως ακριβώς και η Ελλάδα, επιβίωσε και συναντά τη νέα εποχή στο σταυροδρόμι του παρελθόντος και του μέλλοντος».

Υπάρχουν και άθροια διαπρεπών δημοσιογράφων που χαίρεται την επέτειο, όταν είχε γίνει, όπως της αείμνηστης συναδέλφου Αγγελικής Δαμίγου, που είχε παραστεί «στην πέτρινη μοναξιά του ολιγάνθρωπου Ζαγορίου — στο πανέμορφο Μονοδένδρι, στα 1.100 μ. υψόμετρο, πάνω εκεί στις Πίνδους μας τις κορυφές, όταν τιμήθηκαν με εκδηλώσεις ευγνωμοσύνης τα παιδιά του Μάνθου Ριζού και της Καλής Ριζάρη ο Γεώργιος και ο Μάνθος Ριζάρης, οι μεγάλοι ευεργέτες, για την τεράστια προσφορά τους στην πατρίδα, τη θρησκεία και την ελληνική παιδεία».

«Δεύτερη Μεγάλη του Γένους Σχολή» τον πιο ταιριαστό ίσως τίτλο έδωσε για τη Ριζαρεία και την προσφορά του, ο αρθρογράφος Σπύρος Αλεξίου, γράφοντας για τη Ριζαρεία Εκκλησιαστική Σχολή «για το σχολείο που ανέδειξε από τα θρανία τους μορφές του εκκλησιαστικού, του πολιτικού, του στρατιωτικού και του επιστημονικού κόσμου της Ελλάδας: «ένας αρχιεπίσκοπος, 53 μητροπολίτες, 34 καθηγητές πανεπιστημίου, 750 κορυφαία στελέχη της δημόσιας διοίκησης και της ιδιωτικής ζωής και προσωπικότητες όπως ο πρωθυπουργός κ. Ξενοφών Ζολώτας, οι αείμνηστοι Ευταξίας και Ιω. Θεοδωρακόπουλος».

Την ιδιαίτερη φροντισμένη επιμέλεια εκδόσεως έχει ο συνάδελφος και συντάκτης της σελίδας «Εκκλησία» της «Κ» κ. Γρηγόρης Καλοκαιρινός, ο οποίος έχει μελετήσει την ιστορία της Ριζαρείου.

Ο επετειακός αυτός τόμος εικονογραφείται με πλήθος από ιστορικές φωτογραφίες από την 150χρονη τροχιά της Ριζαρείου καθώς και από φωτογραφικό υλικό του εορτασμού του 1994, ώστε σήμερα που κυκλοφορεί η έκδοση αυτή να γνωρίζουμε τι προσέφερε το χτες στο σήμερα και ποιες ευθύνες και προοπτικές δημιουργεί η αποστολή του για το μέλλον.

Από το ΙΔΡΥΜΑ ΝΙΑΡΧΟΥ

Έργα εκατοντάδων εκατομμυρίων στο Νομό Ιωαννίνων και το Ζαγόρι

Στο πρόσωπο των ιθυνόντων του νεοσύστατου με έδρα το Μόντε Κάρλο Ιδρύματος Νιάρχου το Ζαγόρι φαίνεται ότι αποκτά νέους εκλεκτούς και πολυτιμους φίλους. Όπως αναφέραμε σε προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας μας μετά από επιτυχείς κινήσεις του συμπαιρωτή μας κ. Αγγελίου Κίτσου του Ριζαρείου Ιδρύματος και του κ. Αδωνη Κύρου, εκδότου της ΕΣΤΙΑΣ, που έλκει την καταγωγή από το Μονοδένδρι, τον περασμένο Νοέμβριο επισκέφθηκε το Νομό Ιωαννίνων και το Ζαγόρι κλιμάκιο των Διοικούντων το Ίδρυμα Νιάρχου με επικεφαλής το γιού του αιμνήστου μεγαλοεφοπλιστή κ. Στ. Νιάρχου και τον ανηψιό επ' αδελφή επίσης εφοπλιστή κ. Κωστή Δρακόπουλο.

Σκοπός της αποστολής ήταν η γνωριμία του Ηπειρωτικού χώρου και η επισημάνση αναγκών στους χώρους της κοινωνικής πρόνοιας και του Πολιτισμού.

Από την επίσκεψη στο Ζαγόρι του κλιμακίου του Ιδρύματος «ΝΙΑΡΧΟΥ». Μπροστά ο ανειψιός του μεγαλοεφοπλιστού κ. Κωστή Δρακόπουλος. Ακολουθούν τα άλλα μέλη της αποστολής.

προκειμένου το Ίδρυμα να σταθμίσει τη δυνατότητα συμβολής του στην κοινωνία. Και τα πραγματικά ελπιδοφόρα και ευεργετικά αποτελέσματα άρχισαν να φανούν.

Το Ίδρυμα Νιάρχου σε χρόνο ρεκόρ χρηματοδότησε την εκτέλεση σεισμόςων ιδιαίτερης σημασίας για το Νομό και την περιοχή Ζαγορίου.

Το σπουδαιότερο από τα έργα αυτά είναι η ανέγερση Κοινωνικού Ξενώνα στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων για τους συγγενείς νοσηλευόμενων ασθενών. Ο ξενώνας θα περιλαμβάνει 130 κλίνες και το κόστος θα ξεπεράσει τα 500.000.000 δρχ. Ήδη έχουν εκπονηθεί η αρχιτεκτονική και μελέτη εφαρμογής και υπολογίζεται εντός του θέρους να δημοπρατηθεί το έργο.

Σημαντική επίσης είναι η βοήθεια, την οποία παρέσχε το Ίδρυμα στην Εταιρεία Ηπειρωτών Μελετών (Ε.Η.Μ.) για την ολοκλήρωση του Μουσείου Λαϊκής Ηπειρωτικής και Βορειοηπειρωτικής Τέχνης.

Στο Νομό Ιωαννίνων ακόμη το Ίδρυμα Νιάρχου ενίσχυσε με σημαντικά ποσά τη Μονή Ντουραχάνι για την εκτέλεση έργων εσωτερικών διαρρυθμίσεων, την προμήθεια ειδών εξοπλισμού κουζίνας και εργαστηρίων, καθώς και τη Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκαταστάσεως Αναπήρων Παιδιών (ΕΑΕΠΑΠ) για την δημιουργία παιδότοπου για τα παιδιά ειδικών αναγκών.

Τέλος, από το Ίδρυμα Νιάρχου χρηματοδοτήθηκε η δημιουργία σύγχρονων θερμικών κατασκήνωσης από την Ι. Μητρόπολη Κονίτσης.

Στο Ζαγόρι το Ίδρυμα Νιάρχου ενίσχυσε: α) το Συνεδριακό Κέντρο Μονοδένδρι, β) τη Λαμπριάτικη Σχολή, γ) την Ι. Μονή Ευαγγελίστριας και δ) το Μουσείο Αγάπιδου Τολή.

Τα έργα που ενισχύθηκαν στο Ζαγόρι προωθούνται με γοργό ρυθμό και σίτομα θα αποτερωθούν.

Όπως μας πληροφορήσε ο κ. Α. Κίτσος, περί τα μέσα Αυγούστου θα έρθουν στο Ζαγόρι και τα τρία παιδιά του Σταύρου Νιάρχου με άλλα στελέχη του Ιδρύματος του με σκοπό αφενός μεν να εγκαταστήσουν, χωρίς επισημότητα, τα έργα αφετέρου δε να ολοκληρώσουν την εικόνα του Ζαγορίου με διαφανή και οπτική να συνεχισθεί η βοήθεια προς αυτό. Να σημειωθεί ότι οι οιωνοί για το μέλλον επιβεβαιώνονται. Το Ίδρυμα Νιάρχου είναι άριστο δεδομένου ότι αυτή την στιγμή ο κλιμάκιος συμβιβασμός μεταξύ της οικογενείας Νιάρχου και της Αρκαδικής Σαφλότη Φόρντ, η οποία διεκδικεί σημαντικό μέρος της περιουσίας του Σταύρου Νιάρχου. Εάν όλα εξελιχθούν ομαλά, υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο εισέρχεται στη χώρα μας υπέρ αγαθοεργιών σκολών ποσό 60.000.000 περίπου δολαρίων. Το Ζαγόρι μπορεί να ελπίσει σε μια ακόμη σοβαρή πηγή δικονομικών δυναμικών για την προηγή ανόρθωσή του, οι δε Ζαγορίσιοι θα πρέπει να ενθαρρυνθούν τους αναπάντεχους Ευεργέτες του και τα αξία τέκνα που δραστηριοποιούνται Αγία πραγματικά Ίδρυμάτα τους.

ΖΑΓΟΡΙ

«Προνόμια και Αυτοδιοίκηση 1430-1913»

Τη Δευτέρα 23 Φεβρουαρίου 1998 και ώρα 7 μ.μ. ο Μορφωτικός Σύλλογος «Η ΛΑΪΣΤΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ» και ο «Ορειβατικός Σύλλογος Λαΐστας» συνδιοργάνωσαν εκδήλωση στην αίθουσα της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών στα Γιάννινα με θέμα: «ΖΑΓΟΡΙ Προνόμια και Αυτοδιοίκηση 1430-1913».

Ομιλητής ήταν ο διακεκριμένος δικηγόρος από τη Λαΐστα κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΕΡΤΖΙΟΣ, γιο του αείμνηστου δικηγόρου Αντωνίου Μερτζίου (1910-1982), γνωστού για τις επιτυχίες του στο ζήτημα των δασοτεμαχίων.

Η Αντιπρόεδρος του Μορφωτικού Συλλόγου «Η ΛΑΪΣΤΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ» κ. ΑΝΝΑ ΓΑΤΣΕΛΟΥ-ΤΣΑΚΙΡΗ, αφού αναφέρθηκε αρχικά στη δράση και την προσφορά των δύο Συλλόγων της Λαΐστας, παρουσίασε στη συνέχεια τον ομιλητή εξαιρώντας τις νομικές και μεταπτυχιακές του σπουδές τη συγγραφή του βιβλίου «Η Λαΐστα Ζαγορίου» 1991, την πλούσια και ενδιαφέρουσα ορθογραφία του στην εφημερίδα «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ» και το έντονο ενδιαφέρον που επιδεικνύει για τα γενικότερα προβλήματα του Ζαγορίου.

Ο κ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ, με τη γραφικότητα που τον διακρίνει έκανε μια άκρως εμπειριστατωμένη και πρωτοποριακή ερευνητική αναφορά στα «προνόμια και την Αυτοδιοίκηση» του Ζαγορίου κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας. Η πρωτοποριακή ερευνητική εργασία του, φώτισε μια άγνωστη πτυχή της ιστορικής, πολιτιστικής και κοινωνικής παράδοσης και κληρονομιάς του Ζαγορίου, και ανέδειξε τη συντονισμένη αλλά και επιτυχημένη προσπάθεια των Ζαγορίσιων για την παραχώρηση προνομίων και Αυτοδιοίκησης στη συ-

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Πανελλήνιας Οργάνωσης Αγωνιστών Εθν. Αντίστασης (ΠΟΑΕΑ), Νομού Ιωαννίνων, ευχαριστεί θερμά τον Άγγελο Δ. Πίκο ιατρό, για την οικονομική ενίσχυση των δέκα (10.000) χιλιάδων δραχμών, στη μνήμη του πατέρα του Δήμου Αγωνιστή της Εθν. Αντίστασης.

Ο Πρόεδρος Φίλιππος Ν. Νικολαΐδης
Ο Γεν. Γραμματέας Κώστας Δ. Γιώτης

Θέλετε παραδοσιακό κρασί, από Σουδενιτικά αμπέλια; Θα το βρείτε στο Καπάκι στην Κάβα του Τάκη Αρβανίτη
Τηλέφωνο 0653/41.240

Νέα του τόπου μας

γκεκριμένη χρονική περίοδο, που οδήγησε προοδευτικά στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική άνθηση του Ζαγορίου.

Το ερευνητικό έργο του κ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ είναι πολύ σημαντικό, γιατί καταφέρει μέσα από μια συστηματική και μεθοδική αναψήλαψη ιστορικών πηγών, να παρουσιάσει την ιστορική διαδρομή της τοπικής κοινωνίας του Ζαγορίου με καθαρά κοινωνιολογική προσέγγιση και Νομική ερμηνεία των γεγονότων. Πιστεύουμε ότι προσεγγίζει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την πολιτιστική, κοινωνική, διοικητική και οικονομική πορεία των Ζαγοροχωρίων, σε μια σημαντική περίοδο της ιστορικής τους διαδρομής καταγράφοντας, κωδικοποιώντας και ερμηνεύοντας τα γεγονότα που ανέδειξαν το Ζαγόρι και το καταξίωσαν σαν πρότυπο «οργάνωσης και ανάπτυξης» στον ελληνικό και διεθνή χώρο.

Όπως ανακοινώθηκε, είναι υπό έκδοση και ένα νέο βιβλίο του κ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ με τίτλο Η κοινωνία και το εθιμικό δίκαιο του Ζαγορίου 1431-1913», που θα ολοκληρωθεί το σημαντικό ερευνητικό έργο του συγγραφέα.

Την εκδήλωση παρακολούθησε πλήθος Ζαγορίσιων και ανάμεσα τους πολλοί Βρυσοχωρίτες που συγχάρηκαν τον ομιλητή και συγχαρώμενα τόσο για την τεκμηριωμένη παρουσίαση του θέματος όσο και για το πολύπλευρο συγγραφικό του έργο.

Βρυσοχώρι 20.3.1998

ΔΡ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΤΣΙΟΜΙΔΗΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ
ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Π.Ε.

Σημείωμα Συντακτικής Επιτροπής. Την ομιλία του κ. Γ. Μερτζίου θα δημοσιεύσουμε προσεχώς στο περιοδικό μας.

Επανάδρυση Κυνηγετικού Συλλόγου στο ΖΑΓΟΡΙ

Στις 26 του Απριλίου 1998, την Κυριακή του Θωμά, έγιναν στους Κήπους εκλογές για την ανάδειξη ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ του επανιδρυθέντος ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ.

Με έκδηλο τον ενθουσιασμό τους οι Ζαγορίσιοι από το Δυτικό το Κεντρικό και Ανατολικό Ζαγόρι (ενωμένοι...) έδωσαν το παρόν, ώστε με την ψήφο τους να νομιμοποιήσουν και θέσουν σε λειτουργία Κυνηγετικό Σύλλογο στην περιοχή τους.

Κι αυτό όχι μόνο για να δημιουργήσουν στο χώρο του Ζαγοριού το συλλογικό τους όργανο, αλ-

λά και γιατί η ύπαρξη και λειτουργία του έγινε αναγκαία, ύστερα από την τραγική διαπίστωση της μείωσης και σχεδόν εξαφάνισης σε μερικές περιπτώσεις των θηραμάτων.

Η ένταση κυνηγετική δραστηριότητα, αλλά και η λαθροθηρία (μέρα και νύχτα) δεν μπορούσε παρά να έχει αυτά τα αποτελέσματα.

Τόσο η αρμόδια Δασική Υπηρεσία, όσο και ο μεγάλος Κυνηγετικός Σύλλογος Ιωαννίνων και η Ομοσπονδία, παρά τα μέσα, την οικονομική ευχέρεια και τα όργανα που διαθέτουν δεν έχουν βετικά αποτελέσματα στον τομέα της πάταξης της λαθροθηρίας.

Ίσως, αντί να εμπλουτίζουμε ορισμένες θέσεις με ζώα εκτροφείων, θα ήταν επωφελέστερο να διαθέτουμε τα χρήματα για την πρόσληψη ευσυνειδητών θηροφυλάκων.

Η Πολιτεία, κατά περίεργο τρόπο, θεσπίζει Νόμους, που τελικά ή δεν θέλει ή δεν μπορεί να εφαρμόσει.

Ο Κυνηγετικός λοιπόν Σύλλογος των Ζαγορίσιων στη σκέψη όλων των μελών του έχει ως στόχο την προστασία των θηραμάτων.

Κι είναι άξιοι επαίνου αυτοί που προσπάθησαν και εργάστηκαν για την ίδρυση του.

Η ψηφοφορία έγινε με απόλυτη τάξη, όπως αρμόζει στον πολιτισμό των Ζαγορίσιων. Επί συνόλου 274 γεγεραμένων ψηφίσαν 147. Ήταν η τελευταία μέρα των γιορτών του Πάσχα, η Κυριακή του Θωμά καθώς και έλλειψη μεταφορικών μέσων, ώστε να δικαιολογείται η αποχή που σημειώθηκε.

Εκλέχθηκαν κατά σειρά επιτυχίας οι: Καλογόρου Άγγελος από τους Φραγγάδες (121 ψήφοι), Γκρουϊδής Γεώργιος από τους Κήπους (77), Τζιόμπος Χρήστος από την Αρταία (73), Παππάς Σπυρίδων (72), Ρίζος Θεόδωρος από τον Καστανώνα (58) και Δεμάτης Λεωνίδας από τα Πάνω Σουδενα (47 ψήφοι).

Εντύπωση προκάλεσε η προτίμηση των κυνηγών προς το νεαρό Άγγελο Καλογόρου, που πήρε 121 ψήφους (82% του συνόλου).

Στον Άγγελο και στους πέντε άλλους εκλεκτούς των Ζαγορίσιων κυνηγών εκφράζουμε τα προσωπικά θερμά συγχαρητήρια καθώς και του περιοδικού «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», με θερμές ευχές για «ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ» στο έργο τους.

Γιάννινα 27 Απριλίου 1998

Κ.Δ.Χ.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΛΑΪΣΤΙΝΩΝ

Στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου Συνδέσμου Ζαγορίσιων στα Γιάννινα έγινε μια ωραία και συγκινητική εκδήλωση - γιορτή των Λαϊστών αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και στην 25η Μαρτίου 1821.

Η σεμνή αυτή γιορτή των μικρών παιδιών της Λαΐστας, που τη γενική επιμέλεια και διεύθυνση είχε η Γεωργία Χρ. Καρβούνη εστέφη από πλήρη επιτυχία και δικαιολογημένα απέσπασε τα συγχαρητήρια όλων, όσων παραβρέθηκαν στην εκδήλωση. Ας σημειωθεί, πως η Γεωργία Καρβούνη, κόρη του τακτικού συνεργάτη μας Χρήστου Καρβούνη, είναι καθηγήτρια της βυζαντινής και παραδοσιακής μουσικής στο Γυμνάσιο Λύκειο Δολιανών και η ίδια προλόγησε την εκδήλωση με εμπνευσμένα λόγια όπως ταίριαζαν στην ημέρα της 25ης Μαρτίου.

Ενώνουμε κι εμείς τα θερμά μας συγχαρητήρια

Το «Ζ» μας

«Δρόμος της Ξερολιθιάς» με στόχο την τουριστική ανάπτυξη

Στα πλαίσια του πιλοτικού προγράμματος REPISS - Σύναντηση εργασίας του δικτύου στα Γιάννινα και το Ζαγόρι

Με κυριότερο στόχο, στον οποίο δίνεται και έμφαση, την τουριστική αξιοποίηση του Ζαγορίου, προχωρά η υλοποίηση του προγράμματος REPISS δηλ. «Δίκτυο των τόπων της Ξερολιθιάς», στο οποίο συμμετέχουν από την Ελλάδα - Ηπείρο, η περιοχή του Ζαγορίου και περιοχές από Ιταλία, Ισπανία. Το πιλοτικό αυτό πολυεταίο πρόγραμμα είναι ενταγμένο στο άρθρο 10 του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.) στο κομμάτι του πολιτισμού. Από τις 6-10 Μαΐου πραγματοποιείται στα Γιάννινα και το Ζαγόρι η τρίτη συνάντηση εργασίας του δικτύου η οποία περιλάμβανε παρουσίαση του τουριστικού δυναμικού του Ζαγορίου, επισκέψεις σε σημεία των πολιτιστικών εφαρμογών του REPISS (περιοχή διαδρομή του «δρόμου της Ξερολιθιάς»).

Χθες στην αίθουσα του Τ.Ε.Ε. έγινε από τον τεχνικό υπεύθυνο του προγράμματος η παρουσίασή του. Στη συνέχεια δόθηκε συνέντευξη τύπου. Σ' ότι αφορά το Ζαγόρι, για την υλοποίηση των δράσεων του προγράμματος ιδρύθηκε τοπικό δίκτυο συνεργασίας (Γ.Γ.Π.Η., ΑΝΕΖ, Τ.Ε.Ε.) με αντικείμενο την κατάρτιση ενός σχεδίου τουριστικής αξιοποίησης των ξερολιθικών κτισμάτων της περιοχής Ζαγο-

ρίου, μιας περιοχής εξαιρετικά πλούσιας σε αριθμό και ποικιλία τέτοιων τύπου κατασκευών.

Η αξιοποίηση αυτή προτείνεται να γίνει με τη δημιουργία ενός «Δρόμου της Ξερολιθιάς», δηλαδή μιας σειράς πεζοπορικών διαδρομών που θα αναδεικνύει τα κτίσματα από ξερολιθιά. Οι διαδρομές αυτές θα περνούν από τα παλιά ιστορικά μονοπάτια που συνέδεαν τους οικισμούς μεταξύ τους και ξεκινώντας από τη Λεπτοκαρυά στα ανατολικά, θα φθάνουν μέχρι τον Ελαφότοπο και τα Κάτω Πεδινά. Σε ένα μικρό τμήμα, της διαδρομής που ενώνει τους Νεγάδες με τους Κήπους θα γίνουν μικρές επεμβάσεις αποκατάστασης ξερολιθικών κτισμάτων, διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου τους για την καλύτερη ανάδειξή τους, καθώς και εξοπλισμός τους με πινακίδες πληροφοριακού και εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Οι διαδρομές αυτές θα σηματοδοτηθούν, και θα τυπωθεί ένας τουριστικός οδηγός με το σύνολο των διαδρομών καθώς και φυλλάδια με σκαριφήματα των διαδρομών και πληροφορίες για την αρχιτεκτονική κληρονομιά της Ξερολιθιάς.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

ΕΛΑΤΗ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ- ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΕΩΝ ΕΛΑΤΗΣ

Στις 13 Φεβρουαρίου 1998 ημέρα Παρασκευή ο Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Ελάτης «ΤΑ ΠΑΛΤΕΝΙΑ» διοργάνωσε τον ετήσιο χορό του, καθώς και την κοπή πίτας στα Γιάννενα.

Μέσα σ' ένα πολύ όμορφο περιβάλλον, οι Ελατινοί νέοι και ηλικιωμένοι, ανταμώσανε και γλεντήσανε κάτω από τους ήχους λαϊκής και δημοτικής ορχήστρας.

Ακολούθησε λαχειοφόρος αγορά με όμορφα δώρα. Το γλέντι έφθασε στο αποκορύφωμα, όταν το κλαρίνο έπαιζε τα θάνατα Ζαγορίσια τραγούδια και διήρκησε

ΔΙΑΓΝΩΣΗ

ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ
ΕΛΕΥΘ. (ΚΛΑΙΡΗ) Α. ΔΕΣΚΑ -
ΖΗΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΙΑΤΡΟΣ ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΟΥΣ
(ΒΙΟΠΑΘΟΛΟΓΟΣ)

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ
ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ,
ΒΙΟΧΗΜΙΚΕΣ, ΟΡΜΟΝΙΚΕΣ,
ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ,
ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΔΩΔΩΝΗΣ 24 - 452 21
ΙΩΑΝΝΙΝΑ (ΕΝΑΝΤΙ ΞΕΝΙΑ)
ΤΗΛ.-FAX ΙΑΤΡΕΙΟΥ: 47.447
ΤΗΛ. ΟΙΚΙΑΣ: 47.124

Νέα του τόπου μας

μέχρι τις πρωινές ώρες. Αποχωρήσαμε όλοι ευχαριστημένοι και υποσχόμενοι και άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις στο μέλλον.

Επιτυχίες συμπατριωτών μας

Την Παρασκευή 30 Ιανουαρίου 1998 στο ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία των Αθηνών, βραβεύτηκε ένας Γιαννιώτης επιστήμονας από τη Βίτσα Ζαγορίου, ο **Νίκος Γιαννής** παρουσία του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Χ. Ρόμπλες και άλλων επιστημών.

Η βράβευσή του έγινε για την καλύτερη διδακτορική διατριβή του έτους 1995 με το βραβείο Ευρωπαϊκών Μελετών.

Ο Νίκος Γιαννής, γιός του Δημητρίου Γιαννή από τη Βίτσα Ζαγορίου και της Χρυσάνθης Μπούζα από το Παλαιοχώρι Συρράκου και εγγονός του δασκάλου από τη Βίτσα Νικολάου Γιαννί, μεγάλου ευεργέτου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, είναι στέλεχος της Βουλής των Ελλήνων και διδάσκει Ευρωπαϊκή Πολιτική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ένας από τους ιδρυτές της Ευρωπαϊκής Έκφρασης, μιας ανεξάρτητης, μη κυβερνητικής οργάνωσης χωρίς κερδοσκοπικό ή κομματικό χαρακτήρα, εκδίδει εδώ και 8 χρόνια το ομώνυμο περιοδικό, Δικηγόρος Αθηνών, έκλεισε φέτος τα 35 του χρόνια.

Θέμα της διατριβής είναι τα «Εθνικά Κοινοβούλια και η Ε.Ε.» Θέμα εξαιρετικά ενδιαφέρον και επίκαιρο λόγω των εξελίξεων στην Ε.Ε. μετά την ολοκλήρωση της Διακυβερνητικής Συνδιάσκεψης του 1996-97 για τη μεταρρύθμιση του συστήματος της Ένωσης.

Φοβάται ότι τα επόμενα ένα-δύο χρόνια θα είναι καθοριστικά για τη χώρα. Τον ανησυχεί η πορεία του δημόσιου τομέα που «τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχει εθιστεί σε μία πολύ αντιπαραγωγική λογική. Είναι ένα θέμα που και τα δύο μεγάλα κόμματα πρέπει να αντιμετωπίσουν, αν θέλουμε να είμαστε την 1.1.2001 όπως πριν, με το στόχο στην ΟΝΕ».

Δεν πρέπει να ξεχνάμε, λέει, ότι και μεν θα ξεκινήσει με λιγότερους η ΟΝΕ, αλλά η Ελλάδα είναι

ANNA ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
- ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ - ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΔΩΔΩΝΗΣ 21
452 21 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. Ιατρείου: 75.323
Οικίας: 32.262

η μόνη η οποία δεν έχει τη δυνατότητα να είναι στην ΟΝΕ.

Οι πολιτικές επιπτώσεις —εκτός των οικονομικών— στην περίπτωση που η χώρα μας δεν είναι στην ΟΝΕ θα είναι πολύ σημαντικές, παρατηρεί. «Η Ελλάδα θα βρεθεί στην ίδια θέση και σιγά σιγά πιο πίσω από τις χώρες που τώρα χτυπούν την πόρτα της Ε.Ε.

Η Ηπειρος, τα Γιάννενα, το Ζαγόρι αισθάνονται υπερήφανοι γιατί έχουν τέτοιους επιστήμονες που εκφράζουν με αυτό το θάρρος τη γνώμη τους για τα δημόσια πράγματα.

T.G.

Το Νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ηπειρωτικής Εστίας Θεσσαλονίκης

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ» Θεσσαλονίκης που προέκυψε από τις εκλογές της 15.3.1998 συγκροτήθηκε σε Σώμα ως εξής:

Πρόεδρος: Βασίλης Καυκιάς, Ιατρός

Α' Αντιπρόεδρος: Βασίλης Παππάς, Αρχιτέκτων Μηχανικός
Β' Αντιπρόεδρος: Χρήστος Μάντης, Εμπόρος

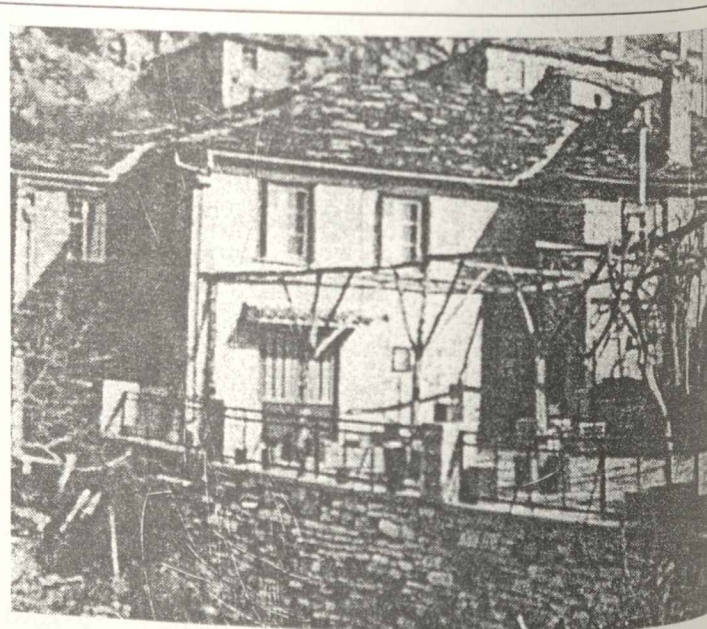
Γεν. Γραμματέας: Σωτήρης Καπετανόπουλος, Δικηγόρος

Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου Θεσσαλονίκης

Ταμίας: Βασίλης Γκέλης, Ξυλογλύπτης

Εφορος Μελετών και Προβλημάτων Ηπείρου: Φίλιππος Κούγκλης, Αρτοποιός

Εφορος Αλληλεγγύης: Φρόσω Βαρδάκα, Οικιακά

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΣΠΙΤΙ

Στο Κεπέσοβο πωλείται αρχοντικό πλήρως επιπλωμένο, και εξοπλισμένο πρόσφατα ανακαινισμένο 6 δωματίων και ευρύχωρο «κρεβάτι» με 600 περίπου τ.μ. σε περίοπτη θέση του χωριού. Πληροφορίες στα τηλέφωνα: 20354 και 25111 (ώρες καταστήματος)

Εφορος Ψυχαγωγίας: Μπότην πνευματική διαδρομή του Λέλα Παλασσοπούλου, Οικιακά
Εφορος Νεολαίας: Χριστόφορος Βρανούσης ταξινομήθηκε από ομάδα φοιτητών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Από καιρό λειτουργεί στο γραφικό Δίλοφο ο παραδοσιακός Ξενώνας «ΑΙΘΡΙΟ» με παράγωγη λειτουργία στον ίδιο χώρο εστιατορίου-καφε-νιού «Λίθος», όπου οι επισκέπτες μπορούν να εξυπηρετηθούν

και ν' απολαύσουν το ειδικό ζαγορίσιο περιβάλλον και γευτούν τις παραδοσιακές συνταγές της περιοχής μας.

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ Λ. ΒΡΑΝΟΥΣΗ

Το προσωπικό αρχείο του ανδρου Βρανούση και τεκμήρια του αρχείου των νεανικών χρόνων, κατατέθηκαν από το ζυγό του καθηγήτρια Κ. Ερμούση στο «Αρχειό Συγκοινωνικής Ιστορίας».

Προσεχτικός μελετητής συλλέκτης ο Λεάνδρος Βρανούσης, ένας από τους σημαντικούς ιστορικούς της εποχής με επίγνωση της σημασίας του υλικού που χανόταν, συστηματικά τεκμήρια της πε-

δοής της κατοχής.

Το αρχείο αυτό το οποίο περι-

χει και σημαντικές ενδείξεις

Δίλοφο

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Επάξια, με τρία πτυχία και πέντε ξένες γλώσσες, η Σουδενιώτισσα δικηγόρος Πελαγία Δ. Σουδενιώτη, ορκίστηκε ως Εμπειρογόμος στο «Αρχειό Συγκοινωνικής Ιστορίας».

Ανέλαβε υπηρεσία, αφού βεβαίωσε το δικό της απόλυτο πτυχίο, όπου είχε εισαχθεί πρώτη.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Ιωάννινα 11 Μάρ 1998

Αγαπητό «Ζαγόρι μας»

Φήμες μη διαψευσμένες φέρουν Δημοσίες

Υπηρεσίες να μετακινούνται σύντομα από το κέντρο προς την περιφέρεια του Ζαγορίου κι ότι κάποια ΔΕΚΟ έχει κι όλες μετακινήσει υπάλληλό της, αν και το αντικείμενο της εργασίας του είναι στο κέντρο.

Θα παρακαλούσα τα χωριά, που ορίστηκαν έδρες των Δήμων να μη συγκατανεύσουν σε τέτοιες ενέργειες. Φτάνει η διοικητική διαίρεση του Ζαγορίου· ας μη προσθέσουμε και την ψυχική, που μόλις συγκροτείται. Θα ήταν ολέθριο!

Φιλικά
Βύρων Βαρζώκας

3 Απριλίου 1998

Θεσσαλονίκη

Αγαπητό «Ζαγόρι»,

μόλις τον τελευταίο χρόνο έγινα συνδρομητής της εφημερίδας σας, αλλά δεν αγνοούσα την ύπαρξή σας, ούτε τη δράση σας. Οι γονείς μου είναι πολλά χρόνια συνδρομητές και επί τη ευκαιρία μελετούσα το «Ζαγόρι» όταν επισκεπτόμουν τα Γιάννενα. Επειδή, όμως, τον τελευταίο καιρό, οι υποχρεώσεις μου δεν επιτρέπουν την συχνή μετάβαση στην πόλη μας, αποφάσισα να λαμβάνω το περιοδικό σας στην Θεσσαλονίκη. Προς ενημέρωσή σας, είμαι κατά το ήμισυ Ζαγορίσιος, μιας και η μητέρα μου κατάγεται από την Αρίστη.

Το κείμενο που ακολουθεί πραγματεύεται μια κατάσταση, που λίγο πολύ όλοι την έχουμε ζήσει. Απλώς πιστεύω ότι, εν πρώτοις, καταθέτω κάποιες καινούριες απόψεις, και εν συνέχεια έχω την εντύπωση ότι δεν σας έχει ξαναγράψει κάποιος συνομήλικός μου. Η δημοσίευσή της, όμως, είναι στην απόλυτη κρίση σας.

Για οποιαδήποτε υπόδειξη, παρατήρηση ή οτιδήποτε άλλο, η διεύθυνσή μου είναι:

ΤΖΟΚΑΣ ΝΙΚΟΣ

Γαριβάλδη Τ.Κ. 546 41

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (τηλ. 031-843953)

ή αν έχετε πρόσβαση στο INTERNET, E-mail: tzokas@alpha.it.fithe.gr

Με εκτίμηση,
Τζόκας Νίκος

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Το «Ζαγόρι» της εύχεται καλή πορεία στην καριέρα της.

Επιστολές

και πιστέψατε ότι προοδεύατε, ότι γίνετε μοντέρνοι. Νομίζατε ότι αυτό απαιτεί η εξέλιξη. Αλλά εξέλιξη εμφανίζει και ο καρκίνος. Πόσο πολύ γελαστήκατε. Η λύση στα σημερινά προβλήματα που ορθώνονται μπροστά σας, ούτε στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ούτε στα εμετικά σημερινά ακούσματα βρίσκεται. Η εξύψωση του ήθους, η εύφραση της ψυχής και του νέου μέσα σε αυτή την μουσική βρίσκεται. Μόνο όταν συναναστρέφεται με τα υψηλά ιδεώδη μπορείς να γίνεις αντάξιός τους. Είναι περιττό κύριοι να χορεύετε κάθε καλοκαίρι και τον υπόλοιπο χρόνο να επιδιώχετε σε λικνίσματα υπό το άκουσμα ανατολικών σκοπών οι μεν, υπό το άκουσμα ξενόφερτης μουσικής οι δε. Το τραγούδι του Ζαγορίου απαιτεί μελέτη, άσκηση νου και ψυχής. Για να παραφράσουμε ένα στίχο του Δ. Σολωμού ας πούμε: «Κλείσε μέσα σου το Ζαγόρι και θα νιώσεις όλο το μεγαλείο».

Δουλεύοντας επί μακράν σε νυχτερινά κέντρα της Θεσσαλονίκης ως φωτογράφος, ας μου επιτραπεί η εξής παρατήρηση: Μακεδονικοί Πολιτιστικοί Σύλλογοι, στις διάφορες εκδηλώσεις τους, προέβλεπαν την παρουσία χορευτικού, το οποίο κατά μέσο όρο χόρευε 10 τραγούδια, εκ των οποίων τα 6 είναι ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ. Συγκεκριμένα:

1. Δόντια Πικνά
2. Ζαγορίσιο
3. Κλεφτόπουλα
4. Γιάννη μου το μαντήλι σου
5. Ο Γιατρός
6. Ο Μενούσης
7. Ιτιά
8. Θρακιώτικο
9. Ποντιακό
10. Κρητικό

Καταλαβαίνουμε, δηλαδή, την εκτίμηση την οποία τρέφουν οι Έλληνες στην Ηπειρώτικη μουσική. Στα γραφόμενά μας έρχεται να συνηγορήσει και ο καταξιωμένος πανελληνίως μουσικοσυνθέτης Γιώργος Ε. Παπαδάκης, ο οποίος γράφει: «Η πολυφωνία της Ηπείρου αποτελεί μια παράξενη και μοναδική εξαίρεση στην γενικά μονόφωνη μουσική παράδοση της Ελλάδας. Υπάρχουν ενδείξεις που συνηγορούν στην υπόθεση ότι οι ρίζες της τεχνοτροπίας αυτής φτάνουν στην αρχαιότητα».

Ας μου συγχωρηθεί η μακρογορία και ας καταλήξω σε τούτο: Δείτε έλεος στα καλοκαιρινά πανηγύρια των χωριών μας. Μην «υβρίζετε» χορεύοντας κατ' ευφημισμὸν δημοτικά τραγούδια, ήτοι τσιφτετέλια, ζεϊμπέκικα κλπ. Ο Οιδίποδας, μόλις αντιλήφθηκε ότι σέλησε επί της μητέρας του, έβγαλε τα μάτια του. Εμείς σσελλογούμε διαρκώς εις βάρος του τόπου μας, αλλά δεν βγάζουμε τα μάτια μας γιατί είμαστε ήδη τυφλοί. Μακάρι το παρόν, να είναι το τελευταίο κείμενο που προστίθεται στο μακρύ ευχολόγιο της τελευταίας δεκαετιας.

Ας μου συγχωρηθεί η μακρογορία και ας καταλήξω σε τούτο: Δείτε έλεος στα καλοκαιρινά πανηγύρια των χωριών μας. Μην «υβρίζετε» χορεύοντας κατ' ευφημισμὸν δημοτικά τραγούδια, ήτοι τσιφτετέλια, ζεϊμπέκικα κλπ. Ο Οιδίποδας, μόλις αντιλήφθηκε ότι σέλησε επί της μητέρας του, έβγαλε τα μάτια του. Εμείς σσελλογούμε διαρκώς εις βάρος του τόπου μας, αλλά δεν βγάζουμε τα μάτια μας γιατί είμαστε ήδη τυφλοί. Μακάρι το παρόν, να είναι το τελευταίο κείμενο που προστίθεται στο μακρύ ευχολόγιο της τελευταίας δεκαετιας.

Δρ. ΚΩΝ. ΤΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

28ης Οκτωβρίου 49

Ιωάννινα

Τηλ. Ιατρείου 29.077

Τηλ. Οικίας: 29.177

Κινητό: 093 - 481430

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ Κ. ΓΚΡΑΤΖΙΟΣ

Στις 15-3-1998, στις νύχτας του αναπαύομαι, ο Φιλοποίμην Γκρατζίος, στεφανοποιός του ζεύγους Κων/νίνου Ν. Γκρατζίου και Παναγοράς Ν. Σακελλάριδη, από θείκη εύνοια κοιμήθηκε «τον νήδυμον» της ζωής του ύπνου. Έκτος γόνος στη σειρά, από «πέντε γιούς και μια μηλιά», της πολυτάλας οικογένειας των Γκρατζαίων, γεννήθηκε στις 22-12-1923 στον Ελαφότοπο (Τσερβέρι). Ξαν παιδί, που ήταν

μαζί με τον πατέρα του, που ήταν μάστιγα πολύ ζωηρό, όπως άλλωστε ήτανε όλα τα Γκρατζιόπουλα, έτρεξε και έπαιζε με τ' άλλα Τσερβαριόπουλα στις ρουγές και τα σκάκια του χωριού, προστατώντας ακόμα με τ' αδέρφια του στις παιδικές αιμάρες, που συχνά πυκνά ξεσπούσαν ανάμεσα στην πανωμαχαλιώτικη παιδική ομάδα, της οποίας αναγνωρισμένοι αρχηγοί ήταν τα Γκρατζιόπουλα και την αντίπαλη κατομαχαλιώτικη παιδική ομάδα. Ξαν άντρας μεγάλωσε, τράνεψε, αντρώθηκε, εργάστηκε και έζησε σχεδόν ολόκληρη τη ζωή του στη Θεσσαλονίκη, που έγινε δεύτερη πατρίδα του. Ξεκίνησε τη μόρφωσή του σαν μαθητής του Δημοτικού Σχολείου Ελαφοτόπου και ολοκλήρωσε τη στοιχειώδη εκπαίδευσή του τα Γυμνάσια. Αρχισε τις γυμνασιακές σπουδές του στο Γυμνάσιο Πολυπόρου Χαλκιδικής και τις τελείωσε στο 2ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης, ακολουθώντας κάθε φορά στις μετακινήσεις τον πατέρα του, αξιόλογο φιλόλογο και ύστερα εξάετο Γυμνασιάρχη. Τέλος φοίτησε στην Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Θεσσαλονίκης, απ' όπου πήρε το πτυχίο του με άριστα. Στις 25-6-1961 παντρεύτηκε την Ακριβή Γ. Κισσοπούλου, ακριβή πράγματι της ζωής του σύντροφο, που μαζί της απόκτησε τρεις κόρες, τη Βασιλική φιλόλογο, τη Ναυσικά δικηγόρο και την Κατερίνα επίσης δικηγόρο.

Ο Φιλοποίμην ήταν από τη φύση του άντρας ευθύς, σεμνός, πρόθυμος, καταδεχτικός και ομιλητικός, ιδιότητες που τον έκαναν συμπαθή και αξιοαγαπητό. Απλός στους τρόπους, επιβλητικός στην εμφάνιση και υποδειγματικός στη συμπεριφορά του ήταν φυσικό ν' ασχολήσε στη ζωή του μοναχά φίλους. Λάτρευε της γενετικής του και του αθλητισμού νοιάστηκε τις δυο αυτές κατεύξεις αγάπες της ζωής του, την πρώτη με μια πολυέχονη πολυπλευρη και διακριτική προσφορά, τη δεύτερη, στη νεότητά του σαν αθλητής με ιδιαίτερη επίδοξη στο ποδόσφαιρο, το βόλεϊ και το μπάσκετ, στην ωριμότητά του γενόμενος μέγας ευαγέτης του Αθλητικού Ομίλου Ελαφοτόπου. Ασφαλώς με το θάνατό του τόσο η πολυπληθής κοινωνία της Θεσσαλονίκης που ήταν εκλεκτό της μέλος, όσο και η μικρή κοινωνία του Ελαφοτόπου που ήταν γέννημα και θέμια της έγιναν φτωχότερες και ο ξαφνικός χαμός που άφησε ανάμεσά τους ένα μεγάλο και δυνασπλήρωτο κενό.

Αγαπητέ Ποίμην τι κι αν έγινες τόσο ξαφνικά από κοντά μας, θύμα κι ενώ της κοινής μοίρας των θνητών ανθρώπων, για μένα και τους συγχωριανούς σου εξακολουθείς να ζεις στη σκέψη και την καρδιά μας και η μνήμη σου ανάμεσά μας θά 'ναι αιώνια. Ας είναι λοιπόν ελαφρύ το χόρμα της Μακεδονικής γης, που σε σκέπασε κι άμποτες ο Παντοδύναμος να 'ρθεί παρηγορητής στη γυναίκα σου, στις κόρες σου και την πολυάνθρωπη φάτσα των Γκρατζαίων, που αυτή τη στιγμή θηρούν τον μικρό χαμό σου.

Μενέλαος Στ. Κικιόπουλος

ΚΩΣΤΑΣ ΙΩΑΝ. ΦΕΡΟΥΚΑΣ

«Της Καταχνιάς Λιτόπουλου, της Ερημιάς Γεράκι»

«Τώρα πέρασε η ώρα», χτύπησε το κουνούνη της «Εξόδου για πάντα», άρχισε «το τελευταίο της ζωής ταξίδι» του Κώστα, αξιων γιου του επί 12ετία Γυμνασιάρχη Κόνιτσας αλημονιού Γέννη Γερούκα, από την Ελάτη Ζαγορίου (το 1963 το Γυμνάσιο ήταν εξάετο), δεν υπήρχε Λύκειο).

Ο αξεχαστος Κώστας Φερούκας, γείτονάς μου στο χωριό, που λάτρευε να υπηρετούσε όσο και ο πατέρας του, πάση δυνάμει, όπως και την εκκλησία και το εξωκλήσι, τραυματίστηκε βαριά σε τραχιά στη Λύβη, όπου εργαζόταν ως Μηχανικός Δ.Ε. και επρόκειτο να επιστρέψει οριστικά σ' ένα δήμενο. Περίμενε να συνταξιοδοτηθεί, για να μπορεί να χαρεί τους δικούς του που χρόνια στερήθηκαν και το ωραίο σπίτι που έχτισε στο αγαπημένο του χωριό. Δυστυχώς η εξέλιξη ήταν δραματική κι έτσι έφυγε βαρυσήμων στα 68 του χρόνια... Καμάρωνε τα τρία του αγόρια

- Επιστήμονες, την στοργική σύζυγό του Βασιλεία και τις δυο εξαίτερες, υποδειγματικές αδελφές, καλοπαιδαγωγημένες στην Κόνιτσα: Την Φαίρα Φερούκα-Γουσιούνη, Διευθύνουσα του Νοσοκομείου (πτυχιούχο) Ερηνόου Σταυρού Κόνιτσας, σύζυγο του τώως Δημάρχου Κόνιτσας Γιάννη Γουσιούνη και την Ευτυχία Φερούκα-Εμπόρου, το «πικουλό» του Πολέμου 1940 (γι' αυτό και πήρε το όνομα «Ευτυχία»).

Ο Κώστας ήταν η μεγάλη αδυναμία της Μάνας τους Άρτεμης (αδελφικής φίλης και γειτόνισσας για μια ζωή της αιμνηστής Μάνας μου Ευρυδίκης), που ευτυχώς έφυγε νωρίτερα!

Ο Φερούκας σ' όλη του τη ζωή ήταν αγαπητός, αξιοπρεπής, σωστός συγχωριανός που έτρεχε για το χωριό και για όλα, δουλεύοντας και ξεδουλώντας, χωρίς προϋπολογισμούς και ανταλλάγματα.

Ανήκε πρώτο στο σύνολο και μετά στην οικογένειά του και αυτό δεν είναι σχήμα υπερβολής. Η απώλεια ήταν για όλο το Ζαγόρι και συνακόλουθα για το χωριό του, με το οποίο τον συνέδεε παράξενος, μεταφυσικός δεσμός.

Γενναίος, χαρούμενος απ' τη φύση του, αποφασιστικός, προικισμένος με ηγετικές ικανότητες, αεικίνητος, φιλοκίνητος κατά τους προϋπολογισμούς του της 736 Δ/σης Έργων Μηχανικού, όπου υπηρέτησε ως έφεδρος αξ/ός, θεωρώ ότι κομμάκι και στο μυαλό! Χρειζόμουν μ' ένα σωρό έργα, έτρεχε σ' όλη την Ήπειρο, με γέλιο, γιατί είχε τη χάρη της προσφοράς και τα χαρίσματα του αγχηρού, του πρώτου, με ό,τι αυτό συνεπάγεται!

Αδερφέ μου Κώστα, τα πολλά λόγια δεν ταιριάζουν στους πρακτικούς, στους ωραίους ανθρώπους. Θα σε έχω με πάντα στο νου και στην καρδιά μας. Αφήνεις ίχνη διάβασης φωτεινά, έργο πλούσιο για το κοινό καλό. Μετά σου καλή, αετόπουλο της καταχνιάς και αμάραντη η μνήμη Σου.

Λευτέρης Ε. Παπαθανασίου
Ελάτη (Μπούλαρη) Ζαγορίου
Απριλίου 1998

Στον ΜΙΧΑΗΛ ΓΕΝΝΑΔΙΟ,
τον πνευματικό ηγέτη και δάσκαλό του Σκαμνελίου

Αγαπημένε και αξέχαστε Μιχάλη, Μας είναι τρομερά άπιστευτο, ότι βρισκόμαστε τη στιγμή αυτή, για να σου απευθύνουμε τον τελευταίο χαριτωμένο και να σε συνοδεύουμε στην τελευταία σου κατοικία.

Ναί Μιχάλη, το ξαφνικό και αναπάντεχο άγγελμα του θανάτου σου, μας συντάραξε όλους. Ξαν αιρούται μεταδόθηκε παντού, για να φθάσει στο ξακουστό Σκαμνέλι, που τόσο λάτρεψες και έδωσες και την ψυχή σου ακόμα για την προκοπή και ευημερία του.

Μιχάλη, Γεννάδιο, από τους τελευταίους φωτισμένους δασκάλους του Ζαγορίου, της παλαιάς φρουράς, που λάμπρυναν και δόξαζαν το Ζαγόρι μας, με την πνευματική τους ακτινοβολία. Γεννήθηκε το 1912 στο Σκαμνέλι, από σεμνή, ενάρετη και αξιοπρεπή οικογένεια, με αρχές ελληνοχριστιανικές, είχε όμως την ατυχία σε ηλικία 11 ετών να μείνει ορφανός από μητέρα και την ανατροφή του ανέλαβε ο στοργικός πατέρας του, που τον μεγάλωσε μαζί με τ' αδέρφια του με σκληρό αγώνα, στερήσεις και δυσκολίες τα άρχα εκείνα χρόνια. Ξαν μεγάλωσε, φοίτησε στο Ιεραρχικό σχολείο του νησιού, ικανοποιώντας την ενδομυχή επιθυμία του, να γίνει δάσκαλος-Παιδαγωγός στα Ελληνόπουλα. Προικισμένος για την εξάσκηση του θείου και αποστολικού έργου του Έλληνα δασκάλου, λάτρευε στην κυριολεξία τους μαθητές του, οι οποίοι ανταπέδιδαν την αγάπη του με τον απόδομένο σεβασμό τους. Εκαινονάδες είναι οι μαθητές του, που διαπρέπουν στην πνευματική και επαγγελματική ζωή της κοινωνίας μας, πολλοί από δαύτους συνοδεύουν με πόνο και συγκίνηση το σεπτό σπήνισμά του.

Παντού, όπου κι αν υπηρέτησε, έβαλε έντονα και ανεξίτηλα τη σφραγίδα της προσωπικότητάς του και άφησε μνήμη αγαθή και παράδειγμα προς μίμηση.

Άλωνα τα χέρια του κι αγκάλιαζε όλη την κοινωνία του τόπου που υπηρετούσε. Είχε την ορθή γνώμη, ότι ο δά-

σκαλος δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην παροχή γνώσεων στους μαθητές του, αλλά πρέπει να είναι και υπόδειγμα κοινωνικού εγάρτη και προοδευτικού παράγοντα της κοινωνίας.

Δεν υπήρξε τομέας κοινωνικός στον οποίο υπερέχει. Πρώτος και καλύτερος στις γιορτές και χαρές, αλλά και στις λύπες και στενοχωρίες των συγχωριανών του. Ιδιαίτερα αποδοτική ήταν η συμβολή του στον τομέα της φιλοφροσύνης και προστασίας αναξιοπαθούντων συνανθρώπων μας. Ήταν χωρίς αμφιβολία ένας άξιος πνευματικός ηγέτης του χωριού του, που το υπηρέτησε τρεις και πλέον δεκαετίες με αυταπάρνηση και θεϊκό ζήλο.

Πόσες φορές, όχι μόνο με την παρουσία του, αλλά και μόνο το άκουσμα του ονόματός του, ημερηναν οι σήμερις, κατάπαντα τα πάθη, σταματούσαν οι διχογνωμίες, επικρατούσε η σιμπνοια και η συμφωνία για το καλό και ωφέλιμο του χωριού. «Το είπε ο δάσκαλος». Αυτό έργο να γίνεται βήματα προόδου στο χωριό. Εκλεκτός μεξυ εκλεκτών συναδέλφων, εξαιρετός και αγαπητός άνθρωπος, τέλειος χριστιανός και αδιάβλητος πατριώτης.

Με τη λαοφιλή σύζυγό του Ευτυχία, που έζησαν μια ολόκληρη δεκαετία, δημιούργησαν υποδειγματική και άριστη οικογένεια. Οι τρεις χαριτωμένες κόρες του, που γαλουχήθηκαν σε υποδειγματικό οικογενειακό περιβάλλον, ακολούθησαν το αποστολικό έργο του πατέρα τους, να ικανοποιήσουν την επιθυμία του πατέρα τους, ν' αφήσουν διαδόχους για να συνεχίσουν το θεάρεστο έργο του.

Αλημονή Μιχάλη, Ο δρόμος της επίγειας ζωής σου τελείωσε. Έτσι θα λείψει μια μέρα και η ζωή όλων μας, που τώρα σ' απχωριζόμαστε με θλίψη και πόνο. Βαρύ το πένθος που προκαλεί ο θάνατός σου.

Ας προσερχηθούν όλοι στον Πανάγαθο Θεό, να χαίρει και βάλσασμο παρηγοριάς στην βαρυτενθούσα οικουμένη σου, που με τόση φροντίδα και λαχάρτα δημιούργησες.

Ας είναι ελαφρύ το χόρμα της άστοργης Αττικής, που θα δεχθεί το άσπιο σώμα σου.

Και η ψυχή σου να φτερουγίζει παντοτινά, πάνω στο Ιστορικό Σκαμνέλι και να καθοδηγεί τους χωριανούς σου, έργα προόδου και προκοπής. Και απ' τα σκάκια του χωριού σου, μια τρεμάμενη φωνή μοιρολογεί και λέει: «Έφυγε ο Μιχάλης» ορφανό στο Σκαμνέλι μας.

Αιωνία σου η μνήμη

Τάκης Καρβέ

Υ.Γ. Εκφωνήθηκε στην κηδεία του, που έγινε στις 3-98 στην Αγία Τριάδα - Βύρωνα.

Στην ΑΡΤΕΜΗ Κ. ΒΑΔΔΙΚΑ

Ο παρακάτω επιχίδιος αποχαιρετισμός εκφωνήθηκε στη σωρή της αιμνηστής Άρτεμης Κ. Βαδδικά από τη Ξανθούλα Παπουτσή συνεργάτρια της σε θερηκευαυτομειχομένο δραστηριότητες:

Αγαπημένη μου Άρτεμιούλα Η οικογένεια, οι φίλοι σου, οι συγγενείς και όλες πνευματικές αδελφές σου ήρθαμε για να σε ξεπερνάμε στο τελευταίο μεγάλο σου ταξίδι. Η καρδιά σου έμεινε στην συντροφιά μας στη χθεσινή μας συνάντηση. Όλοι όλες νιώσαμε την παρουσία σου ανάμεσά μας. Η γλυκή σου φωνή δεν ακούστηκε για να κάνει την ομιλία της στωας και της λατρείας σου για τον Αυτογάτο και Σωτή σου... Δεν άγγιξε τις ψυχές μας η προσευχή σου που έφτασε μέσα από την όμορφη ψυχή σου... είναι γιατί ξεκίνησες μεγάλο, το μακρινό, αλλά όμορφο ταξίδι που θα σε φέρει στην μόνιμη και παντοτινή πατρίδα σου, συνοδεύόμενοι γουρα από τον αγχάργελο Μιχαήλ, γιατί είναι τιμή που αγγέλους να συνοδεύουν τέτοιες όμορφες ψυχές!! Έτσι και έγινες μια χαριτωμένη κόρη, μια τέλεια σύζυγο, μια γεμάτη αγάπη γιαγιά, κι όλα αυτά τα πέτυχε η σου ένα αγαπητό τέκνο του Θεού!! Εκείνος σε χαίρει μια γεμάτη αγάπη γιαγιά, κι όλα αυτά τα πέτυχε η σου ένα αγαπητό τέκνο του Θεού!! Εκείνος σε χαίρει με όλες αυτές τις χάρες!! Και το σπουδαιότερο έφερε τέτοιου τρόπου, τηρώντας τις δύο πρώτες εντολές του Θεού, οι οποίες σου εξασφάλισαν ανοιχτή την πόρτα τ' ουρανού... εκεί στα δέξια του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού.

Τυχερός ο σύντροφος της ζωής σου που έζησε μαζί σου 45 χρόνια... Τυχερά τα παιδιά σου που σε είχαν στην νύφη σου που σε είχε πεθερά και ο εργονός σου που είχε γιαγιά... Τυχερές όμως κι εμείς οι πνευματικές αδελφές σου που τόσα χρόνια ομόφρονες και γλυκάνες τις είχαμε με την παρουσία σου την ευγενική, με τον λόγο του Θεού, με την προσευχή σου και την αληθή φιλική σου ολές μας!!

Καλό σου ταξίδι αγαπημένη μας... και καλή αντάμηση στην Άνω Ιερουσαλήμ! Αιωνία η μνήμη σου.

ΑΡΙΣΤΗ

Θάνατοι

— Πέθανε και τάφηκε (Απρίλιος) στον Πειραιά, όπου διέμενε ο χωριανός μας Χριστόδουλος Γ. Γκότσης.

— Την 24/4/98 πέθανε στη Θεσ/νίκη, όπου διέμενε μόνιμα και τάφηκε την επομένη στην Αρίστη, γενέθλιο τόπο της, η Αρσινόη Κυρατοίδη-Γουσιούνη.

ΒΙΤΣΑ

Γεννήσεις

— Στους αγαπητούς μας, Γιώργο και Πάολα Βαταβάλη, που απέκτησαν το πρώτο παιδί τους, ένα χαριτωμένο κοριτσάκι απευθύνουμε τα εγκάρδια συγχαρητήριά μας. Να μεγαλώσει με υγεία και χαρά και να είναι καλότυχο.

Ηλέκτρα και Λάμπρος

Μπιτχαβιάς

Βασιλική και Φίλιππας

Βαταβάλης

— Ο Βαγγέλης και η Δέσποινα Μπάρα, έγιναν για δεύτερη φορά γονείς, χαριτωμένον αγοριού.

Να τους ζήσει.

Φ.Β.

Συγχαρητήρια

— Τον αγαπητό μας Χριστόδουλο Δ. Παπαρούση, που πήρε επάξια το πτυχίο της Πανεπιστημιακής Γεωπονικής Σχολής Αθηνών εγκάρδια συγχαίρουμε και του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία. Καλός πολίτης.

Φ.Β.

— Στην αγαπημένη μας κόρη και αδελφή Ευγενία Ζωΐδη, που πήρε το πτυχίο μηχανικού των Τ.Ε.Ι. Λάριδας, ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οι γονείς:

Γιάννης-Αντωνία Ζωΐδη

Ο αδελφός: Κώστας

Βαπτίσεις

— Στις 25 Απριλίου, στο Μοναστήρι Ντοναράχνης, έγινε η βάπτισή του αγοριού του Νίκου και της Ανθής Νικολαΐδη. Ανάδοχος η Ελεονώρα Ι. Νικολαΐδου και τ' όνομα αυτού Φίλιππος και Ιωάννης.

Να τους ζήσει και να μεγαλώνει με υγεία και χαρά.

Φ.Β.

ΒΡΑΔΕΤΟ

Ευχαριστήριο

— Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Βραδέτου και οι κάτοικοι της Κοινότητας, ευχαριστούν τον παπικό Γιώργη από το Σκαμνέλι καθώς και τους εξαιρετικούς ψάλτες, Πολυχρόνη Κουκουρή και Λάζαρο Ι. Κουσουρή, οι οποίοι παρά τις κακές καιρικές συνθήκες του Μεν. Σαββάτου, ήλθαν στο Βραδέτο και έλαβαν μέρος στην Πρώτη Ανάσταση του Κυρίου.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΝΑ

Θάνατοι

— Στα μέσα του Μάη πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Αθηνά Νάστα σε ηλικία 53 ετών. Στο σύζυγό της Μ'λο, στα παιδιά της, στα αδέρφια της και σ' όλους τους συγγενείς θεμέλι συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

Β.Τ.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΝΑ

Θάνατοι

— Στα μέσα του Μάη πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Αθηνά Νάστα σε ηλικία 53 ετών. Στο σύζυγό της Μ'λο, στα παιδιά της, στα αδέρφια της και σ' όλους τους συγγενείς θεμέλι συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

Β.Τ.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΝΑ

Θάνατοι

— Ο Δημήτρης Σωτήρης του Νικολάου και της Γουίλας Σωτήρου-Βέλλη από την Ελάτη Ζαγορίου.

Κοινωνικά

ου, παντρεύτηκε στις 11 Οκτωβρίου 1997 στον Ιερό Ναό Ευαγγελίστριας Ηγουμένησας την Αλίκη Βέριμπτου καθηγήτρια φιλολογίας. Ο Σύλλογος Νέων Ελάτης, τους εύχεται κάθε ευτυχία.

Ευχαριστήριο

— Στην Έλενα Τσάνου του Θεοφάνη ευχόμαστε συγχαρητήρια και καλή σταδιοδρομία, που πήρε το πτυχίο Ιατρικής Σχολής.

Σύλλογος Νέων Ελάτης

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Θάνατοι

— Στις 13-4-98 πέθανε στο Τσερβέρι ο Μενέλαος Τσεργαλής και κηδεύτηκε εκεί την επομένη. Γεννήθηκε το 1909 και δημιούργησε πολυμελή οικογένεια στην οποία εκφράζουμε τα θεμέλι μας συλλυπητήρια.

Απόστολος Ντιναλέξης

Θάνατοι

— Πέθανε και κηδεύτηκε στο Καλπάκι στις 6-4-98 ο Τσερβαριώτης Απόστολος Πρ. Γκογιάννης σε ηλικία 62 χρονών. Εκφράζουμε τα θεμέλι μας συλλυπητήρια στην οικογένειά του και στους συγγενείς του. «Το Ζαγόρι μας»

ΗΛΙΟΧΩΡΙ

Συλλυπητήρια

— Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια Μ. Γενναδίου, για το θάνατο του αγαπητού τους συζύγου και πατέρα

Ο φίλος του

Χ.Ι.Τσούλης

Φάρσαλα

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Γεννήσεις

— Ο Χρήστος και η Έλενα Ράπτη απόκτησαν υγιέστατο αγοράκι. Ευχόμαστε να τους ζήσει και να φέρει αργότερα και μια αδερφή. Στον παππού και τις γιαγιάδες ευχόμαστε νάνα τυχερό το πρώτο τους εγγόνι. Το αυτό ευχόμαστε και στους θείους για το πρώτο τους ανήψι.

Απόστολος Ντιναλέξης

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΝΑ

Θάνατοι

— Στα μέσα του Μάη πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Αθηνά Νάστα σε ηλικία 53 ετών. Στο σύζυγό της Μ'λο, στα παιδιά της, στα αδέρφια της και σ' όλους τους συγγενείς θεμέλι συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

Β.Τ.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΝΑ

Θάνατοι

— Στα μέσα του Μάη πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Αθηνά Νάστα σε ηλικία 53 ετών. Στο σύζυγό της Μ'λο, στα παιδιά της, στα αδέρφια της και σ' όλους τους συγγενείς θεμέλι συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

Β.Τ.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΝΑ

Θάνατοι

— Ο Δημήτρης Σωτήρης του Νικολάου και της Γουίλας Σωτήρου-Βέλλη από την Ελάτη Ζαγορίου.

«Το Ζαγόρι μας»

Β.Τ.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΝΑ

Θάνατοι

— Ο Δημήτρης Σωτήρης του Νικολάου και της Γουίλας Σωτήρου-Βέλλη από την Ελάτη Ζαγορίου.

ρασευκής Κατσαρού.

Τα παιδιά της

Χαϊδώ και Παναγιώτης Τζίμας

Τα εγγόνια της

Ελίνα και Κων/να

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Βαπτίσεις

— Ο Κίμων και κ. Φιλιά Λένη βάφτισαν το γιό τους το Σάββατο 2 Μάη, ε.ε. στο Αρχιμανδρείο χαρίζοντάς του το όνομα του παππού του Αχιλλέα.

— Στις ευτυχισμένους γονείς, τους παπούδες και τις γιαγιάδες ευχόμαστε να τους ζήσει ο νεοφώτιστος να τον χαίρονται.

Οικογένεια Βύρωνα Βαζζώκα

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Ευχαριστήριο

— Η κ. Άννα Γεωργίου Τσουμάνη, ευχαριστεί θερμά όλους τους συγγενείς, φίλους και συμπατριώτες που της συμπαραστάθηκαν στο βαρύτατο πένθος της για το θάνατο της αγαπημένης της αδελφής της Ευρυδίκης Χαρ. Παπαϊωαννίδη.

ΛΑΪΣΤΑ

Θάνατοι

— Στη Δράμα απεβίωσε στις αρχές Μαΐου η Μαρία Δεβελέγκα, τη διέκρινε η αρχοντιά, η χριστιανική αρετή και η μεγάλη αγάπη για τη Λαϊστά. Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους της.

Σ.Ε.

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

Συγχαρητήρια

— Στην αγαπημένη μας ανήψια Παναγιώτη Τσεργαλιάνη του Θεοφάνη που πέρασε σαν Ε.Π.Υ. στο Σ.Υ.Π.

Ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία. Οι θείοι: Ναυσικά-Παντελής ο εξάδελφος: Τάσος

ΠΑΠΙΓΚΟ

Γεννήσεις

— Στον ευτυχή παππού, αγαπητό φίλο και συνδωστή μας Κώστα Χριστοδούλου και στην γυναίκα του Βασιλίτσα, για τον ερχομό στον κόσμο δυο χαριτωμένων (δίδυμων: αγόρι-κορίτσι) εγγονιών τις καλλίτερες ευχές μας.

Οι ευχές μας επίσης στους γονείς Δημήτρη και Άννα Χριστοδούλου. Να τους ζήσουν.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Ο Αλέκος, η Ευλαμπία και ο Κώστας Βαζάκας, τιμώντας τη μνήμη της Ξένιας Παπαγεωργίου, προσέφεραν το ποσό των 30.000 δραχ. στην Εκκλησία του χωριού μας.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τους ευχαριστεί και εύχεται να είναι ελαφρύ το Γιαννιώτικο χώμα που την σκέπασε.

Δωρεές

— Ως υπεύθυνος της Ιεράς Μονής Ασπραγγέλων αισθάνομαι την υποχρέωση να εκφράσω τις άπειρες ευχαριστίες μου προς τον εκλεκτό φίλο κ. Τσοπανίδη Ζωγράφο για τις πέντες εξαιρετικές καινούριες που προσέφερε στο Μοναστήρι.

Φρίξος Τσολάκης

ΒΡΑΔΕΤΟ

— Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Βραδέτου ευχαριστεί τους: 1) Ψυχούλα Ευάγγελο, 2) Τσουνή Ευάγγελο και 3) Καψάλη Βασιλική που προσέφεραν, εις μνήμην της **Ιουλίας Τσάντη** από 10.000 δραχ. έκαστος στην Εκκλησία Βραδέτου, για τις ανάγκες της.

— Επίσης ο Σπύρος Α. Τσάντης από το Μονοδένδρι - Ιωαννίνων εις μνήμην της μητέρας του, **Ιουλίας Α. Τσάντη**, το γένος Αθ. Τσολέκα που πέθανε την 16-3-1998, διέθεσε για διάφορες εργασίες στην Κεντρική Εκκλησία Βραδέτου το χρηματικό ποσό των (50.000) δραχμών.

Η Εκκλησ. Επιτροπή εκφράζει τις ευχαριστίες της και εύχεται να είναι ελαφρύ το χώμα που τη σκέπασε.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Α) Για τις ανάγκες της Εκκλησιαστικής Επιτροπής προσέφεραν:

— Οι οικογένειες Δημητρίου και Προκοπίου Γκογιάννου στη μνήμη του αδερφού και θείου **Αποστόλου Πρ. Γκο-**

γιάννου δραχ. 20.000

— Ο Βασίλειος Τσεργαλής στη μνήμη του πατέρα του Μενελάου 20.000

Β) Για την επισκευή της Αγίας Παρασκευής:

— Η Πηνελόπη Βερτοδούλου δραχ. 20.000

— Η Έλλη Μίσου - Μπάφα στη μνήμη των γονέων της, της αδελφής της **Μαίρης Πριμικήρη** και του ανιψιού της **Δημητρίου Πριμικήρη** δραχ. 25.000

— Η Θηρεσία Φαρμάκη δραχ. 15.000

— Η Φαιναρέτη Χρόνη δραχ. 5.000

— Η Δωροθέα Λίλη στη μνήμη Αναστασίου Λίλη, Ελισάβετ Βολογιαννίδη και Πέτρινας Εμμανουήλ δραχ. 30.000

— Η Ελένη Δημ. Τζόκα δραχ. 6.000

Αντί στεφάνου στη μνήμη **Μενελάου Τσεργαλή**:

— Απόστολος και Θεόδωρος Τσεργαλής δραχ. 10.000

— Ελευθερία Σκούρη δραχ. 10.000

— Αναστασία Κουτρουλή δραχ. 10.000

— Άγγελος Ζήσης δραχ. 5.000

— Κώστας Καψάλης δραχ. 5.000

— Ιωάννης Κατσέλης δραχ. 5.000

— Γρηγόριος Καψάλης δραχ. 5.000

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

ΚΗΠΟΙ

— Κατέθησαν υπέρ Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου και για την εικόνα της Αναστάσεως οι κάτωθι ενορίτες. Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τους ευχαριστεί θερμά.

1) Αικ. Σιαφάρικα δραχ. 5.000

2) Μαίρη Δερδεμένη δραχ. 5.000

3) Αθηνά Σάρρου δραχ. 5.000

4) Λουκία Καλλιδή δραχ. 5.000

5) Λάμπρος Κατσαβιάς δραχ. 5.000

6) Ανώνυμος δραχ. 5.000

Εκ της Ε. Επιτροπής

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

10.000

Βατζιά Ανθοπούλου Σοφία

Ζηκόπουλος Α. Κων/νος

Κορέλης Ιωάννης

Λάμπας Κων/νος

Τσολάκης Εύδοξος

Φλώρος Αχιλλέας

6.000

Καντζά Αθηνά

5.000

Αθανασέλης Σωτήρης

Βαρκούκη Νίνα

Βαρκούκη-Κατριτζόγλου Μαρία

Βασιλά Ελένη

Βλαχοπούλου-Κουτρούμπα Μερσίνη

Βογά Μαρία

Βούρης Π. Ζήσης

Γκρινιάτσου Ελένη

Δάψη-Τσαφλίδου Μάρθα

Δούβλης Χρυσόστομος

Ζούμπου Αγγελική

Ζωρδούμη Αγγαία

Καπρίτσιου Αγγελική

Καρπούζη Μαριγώ

Καρατζάς Μιχαήλ

Νικολαΐδης Φίλιππος

Οικονόμου Παντελής

Σκούρη-Παπαδάκη Ελένη

Σοφιοπούλου Αλκμήνη

Στουκίδης Χριστόδουλος

Τσολάκης Φρίξος

Φλώρος Αριστείδης

4.000

Δάλλας Πολύβιος

Πανταζής Ελευθέριος

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ:

— Η οικογένεια Κων/νου Παναγιωτακοπούλου, προσέφερε 15.000 δραχ. στο σύλλογο, εις μνήμη του πατρός του Παναγιώτη Παναγιωτακοπούλου.

Ο εκπολιτιστικός Σύλλογος Λεπτοκαρυάς ευχαριστεί

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

— Στη μνήμη του αείμνηστου **Μιχαήλ Γενναδίου** και υπέρ των εκκλησιών του χωριού και την αποπεράτωση του οστεοφυλακίου της ενορίας προσέφεραν:

1) Οι κόρες του Ξανθίππη, Όλγα και Αριστέα 300.000 δραχμές.

2) Ο αδελφός του Θρασύβουλος 100.000 δραχμές

3) Η Φρειδερίκη Νέστορα Τζούρδα 35.000 δραχμές

4) Οι εκπαιδευτικοί του Πειραματικού Σχολείου Μαρασλείου του Παιδαγ. Τμήματος Παν/μίου Αθηνών 20.000 δραχμές.

5) Η οικογένεια Σωτηρίου Λασηθιωτάκη 15.000 δραχμές

6) Ο Ευγένιος και η Ράνα Ζουμπούλη εξαδέρφια του, 15.000 δραχμές

7) Οι οικογένειες Αναστασίου και Ανθούλας Τζαβάρα, Κωνσταντίνου και Ευγενούλας Θεοδοσίου και Πιπίτσας Περατικού 30.000 δραχμές.

— Για τους ίδιους σκοπούς, υπέρ του ιερού ναού **Αγίων Αποστόλων** προσέφεραν:

α) Η Φρειδερίκη Τζούρδα στη μνήμη του συζύγου της Νέστορα με τη συμπλήρωση οκτώ χρόνων από το θάνατό του το χρημ. ποσό των 50.000 δραχμών.

β) Η Ιφιγένεια Νίκου Δώδου στη μνήμη του συζύγου και γονέων της 55.000 δραχμές.

Ο ταμίας του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου Ενορίας Αγίων Αποστόλων Σκαμνελίου ευχαριστεί όλους θερμά.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

10.000

Σπυροπούλου Γλυκερία (3)

6.000

Αποστόλου Ηλέκτρα (2)

Αποστόλου Κλεοπάτρα (2)

Δαμβόπουλος Θωμάς (2)

Δαλκαβούκης Γεώργιος (2)

Καρβούνης Κων/νος (2)

Πορφύρης Κων/νος (2)

Τζιόβα Αρ. Κούλα (2)

Τσαούση - Βαγγελή Ρένα (2)

Τσαούση - Ιωαννίδου Έρρικα (2)

3.000

Αποστόλου Ανδρέας

Βαζάκας Αλέξανδρος

Βαρζώκας Δημήτριος

Βαταβάλης Θεμιστοκλής

Γκάνος Βασίλειος

Δεμετάκης Απόστολος

Δούκα Φιλομήλα

Δριγκοπούλου Έλλη

Δρικοπούλου Ιωάννα

Θάνου Πηνελόπη

Κούπαρης Κίμων

Κούρας Χάρης

Μακρή Ευρίκλεια

Παγάου Μερσίνη

Πολυχρονιάδου Μαγδαληνή

Σίμου Ευλαλία

Σιουσιόπουλος Διομήδης

Σταμούλης Κων/νος

Στουκίδης Γεώργιος

Τσουμάνης Γεώργιος

ΣΗΜ: Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί, δηλώνουν τα έτη πληρωμής.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ

ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ

2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

3. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

4. ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ

5. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

6. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

7. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ

8. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

9. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

10. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

★

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα, Τηλ. 3017

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

★

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές,

εμβάσματα:

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Σίνα 4 - Ιωάννινα 454 44

και Μυροπολείο

ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λόρδου Βύρωνος 21

Ιωάννινα 45444.

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή δραχ. 3.000

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΙΩΑΝΝΑ ΦΑΝΙΚΑ - ΠΑΝΤΑ

★

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ

- Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμινέ)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα 454 44

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

— Η κ. Τσουμάνη Άννα 40.000 δραχ. στη μνήμη της αδελφής της Ευριδίκης Χαρ. Παπαϊωαννίδη, το γένος Κων/νου Παπαδάκη

— Η κ. Μπαλούγια Σοφία 30.000 δραχ. στη μνήμη του συζύγου της Νικολάου Μπαλούγια, ταξιάχου Ε.Α.

— Ο κ. Γεννάδιος Θρασύβουλος 20.000 δραχ. στη μνήμη του αδελφού του Μ. Γενναδίου

— Οι κυρίες Ξανθίππη - Όλγα και Αριστέα στη μνήμη του αγαπημένου τους πατέρα Μ. Γενναδίου 20.000 δραχ.

— Η κ. Λευτεριώτου Αγγαία 20.000 δραχμές.

— Ο κ. Καρατζάς Μιχαήλ 15.000 δραχμές

— Ο κ. Λαμπριδής Δημήτριος 10.000 δραχ. στη μνήμη της συζύγου του Νεφέλης Λαμπριδής

— Η κ. Παντελή - Βαζάκα Θεανώ 10.000 δραχμές

— Η κ. Τζούρδα Φρειδερίκη 10.000 δραχμές

Η Σ.Ε. ευχαριστεί θερμά